

BESLUT

Informationssäkerhetsklass: K1

Styrelsen för Locum AB

Yttrande över förslag till reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder

Ärendet

Locum AB har beretts möjlighet att yttra sig över förslag till reglemente för regionstyrelsen och övriga nämnder (RS 2024-0409).

Beslutsunderlag.

- Yttrande över förslag till reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder (LOC 2024-0811, RS 2024-0409)
- Remiss pm förslag till reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder RS (2024-0409)
- Förslag till reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder (RS 2024-0409)

Förslag till beslut

Styrelsen för Locum AB föreslås besluta

att avge Locum AB:s yttrande över förslag till reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder enligt förslag.

Victoria Hörnedal

Verkställande direktör

YTTRANDE

Yttrande över förslag till reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder

Ärendet

Locum AB, nedan Locum, har beretts möjlighet att yttra sig över förslag till ändringar i reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder (RS 2024-0409).

Bakgrund

Rotel I har den 20 juni 2024 remitterat förslag till ändringar i reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder (RS 2024-0409) till samtliga nämnder och bolag inom Region Stockholm för yttrande senast den 30 augusti 2024, inför beslut i regionfullmäktige den 12–13 november 2024.

De ändringar som föreslås följer främst av att regionfullmäktige har beslutat att en akutsjukhusnämnd ska införas från och med den 1 januari 2025. Även en del andra ändringar föreslås, såsom förtydligande av personuppgiftsansvar nämnderna emellan, förtydligande av nämndernas ansvar för verksamhetskydd och förmåga att bedriva samhällsviktig verksamhet under fredstida kriser och höjd beredskap samt föreslås också, med anledning av att Berga naturbruksgymnasium har övergått till ny ägare, att fastighets- och servicenämndens uppgift som huvudman inom skolväsendet stryks. Utöver detta föreslås regionstyrelsen få i uppdrag att företräda Region Stockholms nämnder i arbetstvister och förhandlingar enligt gällande kollektivavtal.

Överväganden

Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder

I punkt 5 i de allmänna bestämmelserna för samtliga nämnder föreslås en komplettering för att klargöra vilka nämnder som, nämnderna emellan, är personuppgiftsansvariga respektive personuppgiftsbiträden för olika behandlingar av personuppgifter. EU:s dataskyddsförordning (GDPR), artikel 28.3, ställer krav på en bindande reglering i avtal eller annan rättsakt av ansvarsförhållandena mellan personuppgiftsansvarig och personuppgiftsbiträde. I kommuner och regioner innehas dessa roller av respektive nämnd. En lämplig rättsakt för att reglera detta i stället för avtal är reglemente, vilket rekommenderas av SKR. Regleringen i reglemente behöver kompletteras med instruktioner i det enskilda fallet från personuppgiftsansvarig nämnd till personuppgiftsbitrådets behandling.

Locum välkomnar detta förtydligande som också medför en effektivisering eftersom det innebär att ett avtal inte behöver upprättas så snart en nämnd ska behandla person-

YTTRANDE

uppgifter på uppdrag av en annan nämnd utan då räcker en instruktion som reglerar den aktuella behandlingen av personuppgifter.

Vidare föreslås ett tillägg genom en ny punkt 9 för att klargöra nämndernas ansvar för verksamhetsskydd samt förmåga att bedriva samhällsviktig verksamhet under fredstida kriser och höjd beredskap.

Locum välkomnar detta klargörande. Uppgiften speglar det arbete som fastighetsverksamheten genom Locum redan har inlett och bedriver.

Locum konstaterar också att förslaget att ge regionstyrelsen i uppdrag att företräda Region Stockholm i arbetstvister endast omfattar Region Stockholms nämnder och att förslaget inte träffar Region Stockholms bolag.

Övriga ändringar som föreslås i reglementens allmänna bestämmelser berör inte fastighetsverksamheten eller Locum.

Reglemente för fastighets- och servicenämnden

De ändringar som föreslås i reglementet för fastighets- och servicenämnden berör inte Locum eller fastighetsverksamheten inom nämnden. Locum vill dock framhålla följande synpunkter på två befintliga punkter.

Konst

Punkt 3 om konst lyder som följer: "Nämnden ska ansvara för och underhålla den konstnärliga gestaltning, det vill säga den fasta och lösa konst, som nämnden äger,"

Locums uppfattning är att äganderätt, ekonomiskt ansvar, inklusive finansiering, och ansvar för förvaring, underhåll och reparation med mera av den lösa konsten bör föras tillbaka till Kulturförvaltningen, då allt arbete planeras, upphandlas alternativt utförs i egen regi av Kulturförvaltningen utan fastighets- och servicenämndens/Locums inblandning. I dagsläget står fastighets- och servicenämnden endast för finansiering vilket medför dubbel administration. Locum föreslår att "*och lösa konst*" utgår.

Investeringsbeslut

Enligt punkt 6 i reglementet för nämnden ska nämnden fatta inriktnings-, planerings-, och genomförandebeslut för nämndens investeringar under 100 miljoner kronor vilket omfattar fastighets- och hyresgästinitierade investeringar samt övriga investeringar.

I förslag till reviderad policy och riktlinjer för god ekonomisk hushållning (RS 2023-0414), som är på remiss hos förvaltningar och bolag till den 27 september 2024, framgår i avsnitt 1.2 Tillämpning att en förenklad tillämpning av investeringsprocessen kan ske för ersättningsinvesteringar överstigande 100 miljoner, som är av underhållskaraktär och utan komplexitet, och som faller under en nämnds eller ett bolags ansvar enligt reglemente respektive ägardirektiv. Avsikten är, som det får förstås att en nämnd ska kunna fatta beslut om en underhållsinvestering utan komplexitet över 100 miljoner kronor.

Av riktlinjerna punkt 5.5 och 5.6 följer att beslut om att starta faserna inriktning, planering och genomförande fattas i enlighet med reglemente och ägardirektiv.

r

YTTRANDE

Diariennr
RS 2024-0409
LOC 2024-0811
Informationssäkerhetsklass: K1

Styrelsen för Locum AB

I syfte att harmonisera policy och riktlinjer för god ekonomisk hushållning och reglementet för fastighets- och servicenämnden föreslås följande justering av punkten 6 där det kursiva avsnittet läggs till.

6. fatta inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut för nämndens investeringar under 100 miljoner kronor vilket omfattar fastighets- och hyresgästinitierade investeringar samt *inriktnings, planerings- och genomförandebeslut för nämndens ersättningsinvesteringar över 100 miljoner kronor som är av underhållskaraktär och utan komplexitet,*

Victoria Hörnedal
Verkställande direktör

Remittering av förslag till ändringar i reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder

Regionledningskontorets förslag och motivering

Genom remissen bereds ett ärende om revidering av reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder inför beslut i regionfullmäktige den 12–13 november 2024.

Bakgrund

Regionfullmäktige beslutade den 26 mars 2024 om en förändrad styrning av den egenägda vårdproduktionen (RS 2023-0146) enligt följande. En akutsjukhusnämnd inrättas från och med den 1 januari 2025 och verksamheten i Danderyds Sjukhus AB, Södersjukhuset AB, Södertälje Sjukhus AB och S:t Eriks Ögonsjukhus AB överförs samtidigt till akutsjukhusnämnden. Generella och specifika ägardirektiv för dessa bolag upphör att gälla från och med den 1 januari 2025 och verksamheten i bolagen upphör från samma datum.

Med anledning av regionfullmäktiges beslutade förändringar behöver reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder revideras.

Dessutom beslutade trafiknämnden den 17 april 2024 (TN 2024-0408) om återslag av regionfullmäktiges beslut i budget 2023 (RS 2022-0123) om uppdrag till trafiknämnden att utreda och föreslå för regionfullmäktige vilka förändringar i Region Stockholms styrande dokument som behövs för att åstadkomma en neutral hållning till olika driftsformer. Trafiknämnden föreslår två ändringar i förtydligande syfte i reglemente för trafiknämnden.

Regionledningskontoret har även uppmärksammat behov av vissa andra ändringar i reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder. Ändringar föreslås i reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder för att klargöra vilka nämnder som, nämnderna emellan, är personuppgiftsansvariga respektive personuppgiftsbiträden för olika behandlingar av personuppgifter. EU:s dataskyddsförordning (GDPR), artikel 28.3, ställer krav på en bindande reglering i avtal eller annan rättsakt av ansvarsförhållandena mellan personuppgiftsansvarig och personuppgiftsbiträde. I kommuner och regioner innehas dessa roller av respektive nämnd. En lämplig rättsakt för att reglera detta i stället för avtal är reglemente. Lösningen rekommenderas av SKR. Regleringen i reglemente behöver kompletteras med instruktioner i det enskilda fallet

från personuppgiftsansvarig nämnd till personuppgiftsbitrådets behandling av personuppgifter.

Det föreslås även ett tillägg för att klargöra nämndernas ansvar för verksamhetsskydd samt förmåga att bedriva samhällsviktig verksamhet under fredstida kriser och höjd beredskap.

Dessutom föreslås regionstyrelsen få i uppdrag att företräda Region Stockholms nämnder i sådan tvist, som ska handläggas enligt lagen om rättegång i arbetstvister, eller i lokala och centrala förhandlingar enligt gällande kollektivavtal. Utgångspunkten är en samordnad och likvärdig hantering av tvister med en fortsatt tydlig förankring i respektive nämnds behov och förutsättningar. Samarbetet och samordningen av arbetsgivarfrågor fortsätter i befintliga nätverk för exempelvis förhandlingschefer och HR-direktörer. Syftet är att utveckla arbetet med att vara en arbetsgivare och samordna arbetsgivarpolitiska frågor.

Sammanfattning av förändringar

I remissen föreslås ändringar i reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder med anledning av att regionfullmäktige har beslutat att en akutsjukhusnämnd ska införas från och med den 1 januari 2025. Ett nytt reglemente som reglerar akutsjukhusnämndens uppdrag föreslås. I huvudsak har skrivningarna i de specifika ägardirektiven för respektive sjukhusbolag förts över till det föreslagna nya reglementet. Några följdändringar föreslås även i respektive reglemente för regionstyrelsen och Karolinska Universitetssjukhuset.

Det föreslås även vissa ändringar i reglementena där behov av ändringar uppstått av andra anledningar än regionfullmäktiges beslut om en akutsjukhusnämnd. Vilka ändringar som föreslås framgår av redogörelsen nedan samt av bifogat förslag till reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder.

Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder

I 5 § föreslås ändringar för att klargöra personuppgiftsansvar nämnderna emellan.

En ny 9 § föreslås med följande lydelse. Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde ansvara för att säkerställa ett ändamålsenligt verksamhetsskydd samt förmågan att bedriva samhällsviktig verksamhet under fredstida kriser och höjd beredskap med hänsyn till av fullmäktige

fastställda mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten.

I 31 § föreslås ett tillägg vad gäller rätt att föra Region Stockholms talan. I sådan tvist som ska handläggas i enlighet med lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister, eller i lokala och centrala förhandlingar enligt gällande kollektivavtal, föreslås att regionstyrelsen ska föra Region Stockholms talan eller utfärda fullmakt att föra Region Stockholms talan.

Reglemente för regionstyrelsen

I 9 § föreslås en ny punkt om att regionstyrelsen ska föra Region Stockholms talan eller utfärda fullmakt att föra Region Stockholms talan i tvist som ska handläggas i enlighet med lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister eller i lokala och centrala förhandlingar enligt gällande kollektivavtal. Detta inkluderar mottagande av delgivning och ingående av förlikning. Samråd ska ske med respektive anställningsmyndighet.

I 14 § föreslås en ändrad skrivning med anledning av inrättandet av akutsjukhusnämnden enligt följande lydelse: Styrelsen ansvarar för styrning och samordning av frågor som bidrar till förbättrad produktivitet och effektivitet mellan Karolinska Universitetssjukhuset, Stockholms läns sjukvårdsområde, akutsjukhusnämnden och AISAB. Regionstyrelsens ansvar för styrning och samordning av vårdgivarnämnderna förtydligas i enlighet med ärendet Styrningen av den egenägda vårdproduktionen RS 2023-0146, som beslutades av regionfullmäktige den 26 mars 2024. Regionstyrelsen kommer även fortsättningsvis leda och samordna strategiska frågor som är viktiga för hälso- och sjukvården i Region Stockholm, vilket regleras i 3 § punkt 7.

I 15 § föreslås ett tillägg om att regionstyrelsen nominerar ledamöter, förutom till Karolinska Universitetssjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde, till akutsjukhusnämnden.

Reglemente för trafiknämnden

Som en konsekvens av ovan nämnda beslut i trafiknämnden och regionfullmäktige föreslås ändringar i 2 § punkterna 5 och 12 om att nämnden ska besluta om driftsform.

Reglemente för fastighets- och servicenämnden

Med anledning av att Berga naturbruksgymnasium övergått till ny ägare föreslås att nämndens uppgifter som huvudman inom skolväsendet stryks.

REMISS
2024-06-20

RS 2024-0409

Reglemente för Karolinska Universitetssjukhuset

I förtydligande syfte föreslås en ny punkt 8 om att registrera och spara de biobanksprover som ska bevaras i Stockholms medicinska biobank.

I 3 § föreslås att antalet ledamöter i nämnden ska minska från sju till fem. Karolinska Universitetssjukhuset, Stockholms läns sjukvårdsområde och akutsjukhusnämnden kommer då att ha lika många ledamöter vardera.

Reglemente för akutsjukhusnämnden

Ett nytt reglemente föreslås med anledning av regionfullmäktiges beslut om att det ska införas en akutsjukhusnämnd. Nämnden kommer att ansvara för akutsjukhusen Danderyds sjukhus, Södersjukhuset, Södertälje sjukhus och S:t Eriks ögonsjukhus. Reglementet utgår från dagens ägardirektiv för respektive sjukhusbolag. Ägardirektiven kommer att upphöra att gälla från och med 1 januari 2025 då akutsjukhusnämnden ska införas.

Akutsjukhusnämnden föreslås bestå av fem ledamöter. Under nämnden föreslås fyra förvaltningar, ett för varje sjukhus, som var och en ska ledas av en förvaltningschef. Förvaltningarna föreslås vara separata resultatenheter och nämnden ska redovisa utvecklingen av produktivitet och effektivitet för varje sjukhus.

Arbetsprocess och förankring

De synpunkter som nämnder och bolag lämnar med anledning av denna remiss kommer att beaktas i det fortsatta arbetet inför beslut i regionfullmäktige den 12–13 november 2024. Nämnder och bolag uppmanas särskilt att inkomma med förbättringsförslag där skrivningarna som överförts från sjukhusbolagens ägardirektiv är otydliga.

Ekonomiska konsekvenser

Beslut om revidering av reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder innebär i sig inga direkta kostnader.

Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder

Remissversion 2024-06-20

Reglemente med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder

Regionstyrelse och övriga nämnder

1 § Med nämnd avses i detta reglemente samtliga nämnder, inklusive regionstyrelsen.

Uppdrag och verksamhet

2 § Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde följa vad som anges i lag eller annan författning. Den ska inom sitt verksamhetsområde bereda fullmäktiges ärenden och följa det fullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller i annat särskilt beslut – har bestämt att nämnden ska fullgöra, samt säkerställa att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och angivna riktlinjer.

Organisation inom verksamhetsområdet

3 § Nämnden ansvarar för att dess organisation är tydlig, resurseffektiv och ändamålsenlig med hänsyn till av fullmäktige fastställda mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten.

Personalansvar

4 § Nämnden är anställningsmyndighet för personal vid dess förvaltning eller förvaltningar, med undantag för förvaltningschef som anställs av regionstyrelsen. Detta gäller även i de fall förvaltningen tillhandahåller förvaltningsstöd till en annan nämnd. Nämnderna har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sin respektive verksamhet, med undantag av de frågor som anges i 9 § i regionstyrelsens reglemente.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<p>Behandling av personuppgifter</p> <p>5 § Nämnden är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i dess verksamhet. Regionstyrelsen är också personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i fullmäktige samt hos fullmäktigeberedningar.</p> <p>Nämnden ska utse dataskyddsombud.</p> <p><i>Nytt stycke</i></p>	<p>Behandling av personuppgifter</p> <p>5 § Nämnden är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i dess verksamhet <i>i enlighet Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 (GDPR)</i>. Regionstyrelsen är också personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i fullmäktige samt hos fullmäktigeberedningar.</p> <p>Nämnden ska utse dataskyddsombud</p> <p><i>Om en nämnd behandlar personuppgifter på en annan nämnds uppdrag utgör den förstnämnda nämnden personuppgiftsbiträde. Den personuppgiftsansvariga nämnden ska utfärda instruktioner för personuppgiftsbehandlingen. Av instruktionen ska föremålet för behandlingen, behandlingens varaktighet, art och ändamål, typen av</i></p>

<p><i>Nytt stycke</i></p>	<p><i>personuppgifter och kategorier av registrerade framgå. Uppdrag som personuppgiftsbiträde ska utföras i enlighet med GDPR och då särskilt kraven i artikel 28.3.</i></p> <p><i>Om nämnden enligt artikel 26 GDPR ansvarar för en viss behandling av personuppgifter gemensamt med andra nämnder och bolag i regionen ska en överenskommelse träffas enligt nämnda artikel.</i></p>
---------------------------	---

Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige

6 § Nämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.

Nämnden ska redovisa hur den har uppfyllt och fullgjort de mål och uppdrag som fullmäktige har givit i samband med tertialrapporter och årsbokslut. Redovisning ska ske enligt riktlinjer som fastställs av regionstyrelsen.

Nämnden ska följa regionstyrelsens anvisningar avseende budgetering och ekonomi- och verksamhetsuppföljning samt redovisningsrutiner.

Nämnden ska fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts den enligt speciallag.

Intern kontroll

7 § Nämnden ska säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Information och samråd

8 § Regionstyrelsen, övriga nämnder, samt region- och oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnderna erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnderna ska samråda med varandra när deras verksamhet och ärenden berör regionstyrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Nämnderna beslutar om formerna för samrådet.

Nuvarande lydelse	<i>Föreslagen lydelse</i>
<i>Ny paragraf</i>	Fredstida kriser och höjd beredskap <i>9 § Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde ansvara för att säkerställa ett ändamålsenligt verksamhetsskydd samt förmågan att bedriva samhällsviktig verksamhet under fredstida kriser och höjd beredskap med hänsyn till av fullmäktige fastställda mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten.</i>

Arbetsformer

Tidpunkt för sammanträden

10 § Nämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer.

Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas behandlas på det extra sammanträdet. Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordföranden ansvara för att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

Kallelse

11 § Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den till åldern äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet. Kallelsen bör tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast tio dagar före sammanträdesdagen. Kallelse bör ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske inom annan tid och/eller på annat sätt.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

Sammanträde på distans

12 § Nämnden får, om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokalen ska vara så beskaffad att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska anmäla detta till nämndens kansli. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans. Nämnden får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i nämnden.

Närvarorätt

13 § Ett regionråd med föredragningskyldighet och regionstyrelsens ordförande har rätt att närvara vid nämndernas sammanträden. Ett regionråd och regionstyrelsens ordförande får delta i nämndernas överläggningar. Nämnden får därutöver medge ledamot av regionstyrelsen denna rätt. Den förtroendevalde har i den utsträckning nämnden beslutar rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Härutöver får nämnden medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar.

Regiondirektören får närvara vid nämndernas sammanträden och delta i nämndens överläggningar om nämnden beslutar det. Även annan anställd i Region Stockholm och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<i>Nytt stycke</i>	<i>Ledamöter i regionstyrelsens personal- och produktionsutskotts presidium har rätt att närvara vid Karolinska Universitetssjukhusets, Stockholms läns sjukvårdsområdes samt akutsjukhusnämndens sammanträden och delta i överläggningar men inte i besluten.</i>

Mandattid

14 § Mandatperioden är ett år för andra nämnder än regionstyrelsen, vars mandatperiod är fyra år. Valen till regionstyrelsen förrättas av det nyvalda fullmäktige på det första sammanträdet under mandatperioden.

Ordföranden

15 § Det åligger ordföranden att

1. leda nämndens arbete och sammanträden,

2. fastställa dagordning och kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente,
3. kalla ersättare,
4. inför sammanträdena se till att ärendena som ska behandlas i nämnden vid behov är beredda,
5. bevaka att nämndens beslut verkställs.

Härutöver åligger det regionstyrelsens ordförande att under regionstyrelsen

1. ha uppsikt över Region Stockholms nämndförvaltning och bolag,
2. med uppmärksamhet följa frågor av betydelse för Region Stockholms utveckling och ekonomiska intressen samt effektiviteten i verksamheten och ta initiativ i dessa frågor,
3. främja samverkan mellan regionstyrelsen, övriga nämnder och fullmäktige samt mellan Region Stockholm och Stockholms läns kommuner och övriga regionala aktörer,
4. representera regionstyrelsen vid uppvaktningar hos myndigheter, konferenser och sammanträden om inte regionstyrelsen bestämt annat i ett särskilt fall.

Presidium

16 § Fullmäktige väljer nämndens presidium för den tid fullmäktige beslutar. För regionstyrelsen ska presidiet bestå av ordförande, samt en förste och en andre vice ordförande. För övriga nämnder ska presidiet bestå av ordförande samt en eller två vice ordförande.

De vice ordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

Ersättare för ordföranden och vice ordföranden

17 § Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde eller en del av ett sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordföranden eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under en längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga presidiets uppgifter.

Sekreterare

18 § Sekreterare i nämnderna utses av respektive nämnd på förslag av ordföranden.

Förhinder

19 § En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till nämndens sekreterare eller annan anställd vid nämndens förvaltning. Sekreteraren eller annan ska underrätta den ersättare som står i tur om att denne ska tjänstgöra.

Ersättares tjänstgöring

20 § Om en ledamot är förhindrad att delta eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. Den ersättare ska kallas in som står i tur att tjänstgöra och som inte redan har kallats in. En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare trätt i ledamotens ställe. Ledamot och ersättare som under pågående sammanträde inställer sig för tjänstgöring får ej inträda under pågående ärende utan först sedan ärendet avslutats.

Ersättarna ska, om dessa inte valts proportionellt, tjänstgöra enligt den ordning som har bestämts vid valet. Om ingen ordning är bestämd, kallas ersättarna i den ordning de tagits upp i protokoll från valet.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad till protokollet.

En ersättare som börjat tjänstgöra har företräde till tjänstgöring framför annan ersättare oberoende av turordningen, om denne tjänstgör inom sitt eget parti.

Jäv och avbruten tjänstgöring

21 § En ledamot eller en ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får inte åter tjänstgöra vid sammanträdet.

Yrkanden

22 § När nämnden förklarat överläggningen i ett ärende avslutad, går ordföranden igenom de yrkanden som har framställts under överläggningen och kontrollerar att de har uppfattats korrekt. Ordföranden befäster genomgången med ett klubbslag. Därefter får inte något yrkande ändras eller läggas till, om inte nämnden enhälligt beslutar att medge det.

Om ordföranden anser att det behövs ska den ledamot som har framställt ett yrkande avfatta det skriftligt.

Deltagande i beslut

23 § En ledamot som, där detta är möjligt, avser att avstå från att delta i ett beslut, ska anmäla detta till ordföranden innan beslut fattas.

En ledamot som inte har gjort en sådan anmälan anses ha deltagit i beslutet, om nämnden fattar det med acklamation.

Reservation och särskilt uttalande

24 § Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet och senast dagen efter sammanträdesdagen.

En ledamot har rätt att anteckna sin mening till protokollet (särskilt uttalande). Anmälan om uttalandet ska göras innan sammanträdet avslutas. En ledamot får göra ett särskilt uttalande även om ledamoten inte

har deltagit i avgörandet av ett ärende. I övrigt gäller beträffande ett särskilt uttalande det som föreskrivs om reservation.

Protokoll

25 § Nämndens sekreterare för på ordförandens ansvar ett protokoll vid varje sammanträde.

Protokollet justeras av ordföranden och minst en annan ledamot som nämnden bestämmer.

Om två eller flera ledamöter har fungerat som ordförande under ett sammanträde justerar varje ledamot de paragrafer i protokollet som redovisar de delar av sammanträdet som ledamoten har lett. Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

Om nämnden beslutar att vid ett sammanträde justera protokollet från ett förgående sammanträde bestämmer nämnden för varje sådant tillfälle hur justeringen ska gå till.

Sekreteraren ansvarar för att utdrag ur protokollet tillställs de nämnder, andra organ och personer som berörs av besluten i protokollet. Fullständiga protokoll ska tillställas revisorer.

Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter, m.m.

26 § Nämnden ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser. Nämnden ska underrätta regionstyrelsen om beslut om nya föreskrifter och ändring av befintliga föreskrifter.

Delgivningsmottagare

27 § Delgivning med nämnden sker med ordförande, förvaltningschef eller annan anställd som nämnden beslutar.

Undertecknande av handlingar

28 § Skrivelser, avtal och andra handlingar från nämnden ska på nämndens vägnar undertecknas av ordföranden. Vid förfall för ordföranden inträder vice ordföranden och vid förfall för denne den ledamot som nämnden utser.

Nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller anställd/anställda att enligt av nämnden lämnade direktiv underteckna handlingar på nämndens vägnar. Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

Utskott och beredningar

29 § Nämnden ska för de utskott som fullmäktige bestämt välja ledamöter och ersättare till det antal som fullmäktige beslutat. Valen gäller för tid som fullmäktige bestämmer. Regionstyrelsen beslutar om antalet ledamöter och

ersättare samt om mandattiden i de utskott regionstyrelsen själv inrättar.

Regionstyrelsen får inrätta ytterligare utskott utöver de som fullmäktige bestämt.

Inom ett utskott och en beredning väljer nämnden för den tid nämnden beslutar bland utskottets respektive beredningens ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande.

Om ordföranden i ett utskott eller en beredning på grund av sjukdom eller av annat skäl är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag för längre tid får nämnden utse en annan ledamot i utskottet respektive beredningen att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Avgår en ledamot eller en ersättare i utskottet eller beredningen, som inte utsetts vid proportionellt val, ska fyllnadsval snarast förrättas.

Utskott och beredningar får handlägga ärenden bara när mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Den principiella ansvars- och beslutsfördelningen mellan nämnd och dess utskott är att samtliga frågor som rör verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet ska avgöras av nämnden. Övriga frågor får delegeras.

Särskilda bemyndiganden

30 § Beslut om internationellt bistånd enligt lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter får fattas av regionstyrelsen om biståndet uppgår till högst 50 000 000 kronor för varje tillfälle.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
31 § Varje nämnd får själv eller genom ombud föra Region Stockholms talan i mål och ärenden som gäller nämndens verksamhetsområde.	31 § Varje nämnd får själv eller genom ombud föra Region Stockholms talan i mål och ärenden som gäller nämndens verksamhetsområde. <i>Detta gäller inte i sådan tvist som ska handläggas i enlighet med lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister eller i lokala och centrala förhandlingar enligt gällande kollektivavtal. I sådana tvister för regionstyrelsen Region Stockholms talan eller utfärdar fullmakt att föra Region Stockholms talan.</i>

32 § Annan nämnd än regionstyrelsen får besluta att i sin redovisning avskrivna Region Stockholms fordringar inom verksamhetsområdet till ett belopp om högst 100 000 kronor för varje fordran.

Vad gäller regionstyrelsens möjlighet att avskriva Region Stockholms fordringar gäller vad som sägs i regionstyrelsens reglemente.

Reglemente för regionstyrelsen

För regionstyrelsen (nedan styrelsen) gäller vad som är föreskrivet i detta reglemente samt i reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder.

Regionstyrelsens uppgifter

Allmänt om regionstyrelsens uppgifter

1 § Styrelsen är Region Stockholms ledande politiska förvaltningsorgan. Den har ett helhetsansvar för regionens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning.

Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av Region Stockholms angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet (*ledningsfunktion*). Styrelsen ska också ha uppsikt över verksamhet som bedrivs i kommunala företag, stiftelser och kommunalförbund. Styrelsen ska leda Region Stockholms verksamhet genom att utöva en samordnad styrning och leda arbetet med att ta fram styrande dokument för regionen (*styrfunktion*).

Styrelsen ska följa de frågor som kan inverka på Region Stockholms utveckling och ekonomiska ställning och fortlöpande i samråd med nämnderna följa upp de fastställda målen och återrapportera till fullmäktige (*uppföljningsfunktion*).

Styrelsen ansvarar för i detta reglemente angivna uppgifter jämte sådana uppgifter som inte lagts på annan nämnd (*särskilda uppgifter*). Härutöver ansvarar styrelsen för de uppgifter som framgår av kommunallagen (2017:725) och annan lagstiftning.

Ledningsfunktionen och styrfunktionen

Allmänt om ledningsfunktionen och styrfunktionen

2 § Styrelsen ansvarar för samordning mellan nämnderna och gränsdragning mellan nämndernas kompetens. Styrelsen ansvarar för att en tydlig, resurseffektiv och ändamålsenlig organisation upprätthålls i Region Stockholm.

Styrelsens övergripande uppgifter

3 § Styrelsen ska

1. leda arbetet med och samordna utformningen av övergripande mål, riktlinjer och ramar för styrningen av Region Stockholms hela verksamhet,
2. ha uppsikt över övriga nämnders beslut samt över sådan avtalssamverkan som sker enligt 9 kap. 37 § kommunallagen eller enligt annan lag eller författning,
3. göra de framställningar som behövs hos fullmäktige, övriga nämnder och andra myndigheter,
4. kontinuerligt följa verksamheten i övriga nämnder,
5. ansvara för dialog med övriga nämnder om mål och resultat,
6. anställa regiondirektör och besluta om instruktion för denne, samt anställa nämndernas förvaltningschefer och bestämma anställningsvillkor och därmed sammanhängande frågor, inkluderande upphörande av anställning,

7. leda och samordna Region Stockholms
  - a. kontakter med länets kommuner, myndigheter och andra aktörer i frågor som kräver ett samlat uppträdande från Region Stockholm,
  - b. ekonomi-, verksamhets- och investeringsstyrning,
  - c. e-hälsa-, digitaliserings- och innovationsarbete,
  - d. forskningsverksamhet,
  - e. inköpsstrategier och -arbete,
  - f. krisberedskaps-, sårbarhets-, säkerhets- och informationssäkerhetsarbete,
  - g. övergripande internationella frågor och europasamarbete
  - h. kommunikationsverksamhet,
  - i. fastighetsstrategiska frågor, strategiska fastighetsförsäljningar och fastighetsförvärv,
  - j. miljö- och hållbarhetsarbetet i regionens egna verksamheter,
8. stödja Region Stockholms arbete med frågor inom social hållbarhet och mot diskriminering
9. stödja Region Stockholms arbete med frågor om att stärka barns och ungas rättigheter enligt barnkonventionen,
10. stödja Region Stockholms arbete med frågor om nationella minoriteter och rätten att använda minoritetsspråk
11. upprätta förslag till program med mål och riktlinjer för de av Region Stockholms angelägenheter som utförs av privata utförare,
12. leda och samordna it- och digitaliseringsverksamhet samt frågor om informationssäkerhet och integritetsskydd,
13. ansvara för framtagande av den nya regionala utvecklingsplanen,
14. besluta om regionala tillväxtmedel inom regionstyrelsens ansvarsområden,
15. förhandla i frågor som rör uppgiftsfördelningen mellan Region Stockholm, staten och kommunerna eller som kräver övergripande bedömningar eller ett samlat uppträdande från regionen,
16. upprätta förslag till länsplan för transportinfrastruktur, följa upp och vidareutveckla planen samt bereda ärenden med anknytning till planen,
17. ansvara för att ta fram och förvalta en trafikslagsövergripande analys som sedan ska ligga till grund för arbetet med samtliga långsiktiga trafikprogram,
18. ansvara för Region Stockholms förtroendemannaregister,
19. avgöra hur de ärenden som fullmäktige ska handlägga ska beredas, om inte fullmäktige har beslutat annat,
20. bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av fullmäktige i enlighet med kommunallagen, verkställa fullmäktiges beslut, om fullmäktige inte beslutat annat,
21. ansvara för Region Stockholms åtaganden gentemot Stiftelsen Flemingsbergs Science, för att säkerställa avtal och överenskommelser samt för att Region Stockholms ekonomiska bidrag till stiftelserna används resurseffektivt och ändamålsenligt i förhållande till fullmäktiges mål,
22. representera Region Stockholm som ytterst ansvarig och tillståndshavare för strålsäkerheten i verksamhet med joniserande strålning i Region Stockholms nämnder.

Beslut rörande nämndernas verksamhet

4 § Styrelsen får fatta slutligt beslut när två nämnder är oense.

Styrelsen ska hålla fullmäktige underrättat om sådana beslut som har fattats.

Företag och stiftelser

5 § Styrelsen ska

1. ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag – inklusive handelsbolag och ekonomiska föreningar – och stiftelser som Region Stockholm helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv, men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för regionen,
2. ansvara för att beslut om bolagsordningar och ägardirektiv till företagen fattas och kontinuerligt hålls uppdaterade genom att framlägga dessa till fullmäktige,
3. löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen är uppfyllda beträffande de företag och stiftelser som Region Stockholm äger eller har intresse i,
4. årligen, i beslut pröva om den verksamhet som bedrivits i de aktiebolag som Region Stockholm helt eller delvis äger under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet ska delges fullmäktige snarast. Finner styrelsen att brister förelegat, ska den samtidigt lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder,
5. svara för att tillvarata Region Stockholms intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de företag som regionen helt eller delvis äger eller annars har intresse i,
6. nominera ledamöter till Region Stockholms hel- och delägda bolag. Styrelsen ska även nominera ledamöter i andra juridiska personer där regionen ska företrädas, i bägge fallen förutom när regionfullmäktiges valberedning ska nominera ledamöter.
7. för Region Stockholms hel- och delägda bolag ansvara för
  - a. att samordna övergripande struktur-, utvecklings- och organisationsfrågor,
  - b. att utveckla samspelet mellan bolagen avseende resultat- och budgethållning, effektivitet och kvalitet,
  - c. bevakning och samordning av Region Stockholms ägarintresse,
8. för Region Stockholms helägda bolag ansvara för
  - a. att inhämta löpande rapportering om bolagens ekonomi och produktion,
  - b. att utarbeta förslag till ägarpolicy och bolagsstyrningsprinciper.

Kommunalförbund

6 § Styrelsen ska ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana kommunalförbund som Region Stockholm är medlem i.

Ekonomi och medelsförvaltning

7 § Styrelsen ska

1. ha hand om Region Stockholms medelsförvaltning och följa av fullmäktige meddelade riktlinjer för denna. Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel,
2. hantera finansiella risker för Region Stockholm,
3. bedriva utlåning till Region Stockholms nämnder och bolag,
4. ha hand om övrig ekonomisk förvaltning. I denna uppgift ingår bland annat att,
  - a. förvalta Region Stockholms fasta och lösa egendom om det inte åligger annan,
  - b. se till att Region Stockholms behov av försäkringsskydd är tillgodosett,
  - c. ha hand om Region Stockholms förvaltning av donationsfonder och donationsstiftelser och ska, om inte annat föreskrivits, vid behov ansöka om permutation samt besluta om mottagande av donationer till regionen,
  - d. bevaka att regionens inkomster inflyter och att betalningar görs i tid samt vidtar de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar.
5. upprätta förslag till budget i enlighet med kommunallagen och bestämma när övriga nämnder och Region Stockholms bolag senast ska lämna sina budgetunderlag till styrelsen,
6. se till att bokföring och redovisning sker i enlighet med lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning,
7. upprätta årsredovisning och delårsrapport i enlighet med lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning,
8. i enlighet med fullmäktiges särskilda riktlinjer förvalta medel som avsatts till pensionsförpliktelser,
9. utfärda anvisningar avseende budgetering och ekonomi- och verksamhetsuppföljning samt redovisningsrutiner.

Delegering från fullmäktige

8 § Styrelsen beslutar i följande grupper av ärenden

1. upptagande av lån inom den beloppsram och de riktlinjer som fullmäktige fastställt,
2. tekniska justeringar i de budgetar som fullmäktige har fastställt,
3. i mål och ärenden där styrelsen för Region Stockholms talan, med för regionen bindande verkan, träffa överenskommelse om betalning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal,
4. avskrivning av fordringar inom det egna verksamhetsområdet samt Region Stockholms fordringar i de fall det inte har uppdragits åt någon annan nämnd,
5. yttranden som ankommer på fullmäktige när dessa inte är av principiell betydelse eller när tiden inte medger att yttrandet

behandlas av fullmäktige. Styrelsen ska om möjligt samråda med berörd nämnd vid handläggning av yttrandet och kan även besluta att överlåta åt annan nämnd att yttra sig på Region Stockholms vägnar,

6. inriktnings- och planeringsbeslut för Region Stockholms investeringar över 100 miljoner kronor,
7. inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut för regionstyrelsens investeringar under 100 miljoner kronor.

Personal – övergripande arbetsgivarfrågor

9 § Styrelsen är Region Stockholms ledande arbetsgivarorgan. Styrelsen ska

1. leda och samordna personal- och lönefrågor för Region Stockholms nämnder och samordna personal- och lönefrågor för Region Stockholms bolag,
2. följa de förhållanden som kan inverka på Region Stockholms personal- och lönefrågor och hos nämnder och företag samt myndigheter och organisationer göra de framställningar som är påkallade,
3. fastställa en förhandlingsordning för Region Stockholm och bestämma om nämndernas befogenheter att träffa kollektivavtal om löner och andra anställningsvillkor för sina anställda,
4. godkänna tecknande och uppsägande av lokala kollektivavtal i Region Stockholms direkt och indirekt helägda bolag,
5. ha det övergripande ansvaret för Region Stockholms strategiska kompetensförsörjning,
6. vara pensionsmyndighet för nämnderna,
7. besluta om stridsåtgärder för nämnderna,
8. lämna uppdrag som avses i 6 kap. 3 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter om det bedöms lämpligt. Ett uppdrag får dock inte omfatta att sluta sådana avtal som avses i 32 § andra stycket lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet,
9. godkänna medlemskap i annan arbetsgivarorganisation än Sveriges Kommuner och Regioner.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<i>Ny punkt</i>	<i>10. föra Region Stockholms talan eller utfärda fullmakt att föra Region Stockholms talan i tvist som ska handläggas i enlighet med lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister eller i lokala och centrala förhandlingar enligt gällande kollektivavtal. Detta inkluderar mottagande av delgivning och ingående av förlikning. Samråd ska ske med respektive anställningsmyndighet.</i>

Uppföljningsfunktionen

Styrelsens uppföljning

10 § Styrelsen ska

1. övervaka att av fullmäktige fastställda mål, riktlinjer och program för verksamheten samt ekonomi följs upp i nämnderna,
2. övervaka att Region Stockholms löpande förvaltning i övrigt sköts lagenligt och resurseffektivt,
3. övervaka hur den interna kontrollen sköts i nämnderna och utforma, utveckla och följa upp Region Stockholms arbete med intern kontroll i enlighet med vad fullmäktige särskilt beslutar,
4. övervaka att nämnders och företags inköpsarbete bedrivs resurseffektivt,
5. övervaka nämnders och företags regelefterlevnadsarbete,
6. rapportera till fullmäktige, på sätt som fullmäktige beslutat, hur Region Stockholms samtliga verksamheter utvecklas i förhållande till fastlagda mål och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret,
7. ansvara för att verksamhetsberättelse upprättas samt fastställs för nämnd som har upphört efter budgetårets utgång,
8. en gång årligen till fullmäktige rapportera om Region Stockholms avtalssamverkan enligt 9 kap. 38 § kommunallagen eller enligt annan lag eller författning,
9. inom ramen för sin uppsikt övervaka att verksamheter som bedrivs av privata utförare kontrolleras och följs upp i enlighet med lag, avtal och av fullmäktige fastställda program och direktiv,
10. årligen i december lämna en redovisning till fullmäktige över beredningen av motioner som väckts i fullmäktige och som inte slutligt handlagts av fullmäktige,
11. ha rätt att besluta om kapitaltillskott inom ramen för beslutad budget.

Särskilda uppgifter

Processbehörighet

11 § Styrelsen får själv eller genom ombud föra Region Stockholms talan i alla mål och ärenden, om inte någon annan ska göra det på grund av lag eller annan författning eller beslut av fullmäktige. Detta gäller också mål där någon har begärt laglighetsprövning av fullmäktiges beslut, om inte fullmäktige beslutar att självt föra talan i målet.

Krig, krigsfara och höjd beredskap

12 § Styrelsen ska

1. analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i Region Stockholm och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys. Med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen ska styrelsen för varje ny mandatperiod upprätta

- förslag till plan för hur Region Stockholm ska hantera extraordinära händelser för att så långt möjligt kunna upprätthålla samhällsviktiga funktioner inom regionens ansvarsområde i Stockholms län,
2. vidta de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap (beredskapsförberedelser),
  3. under höjd beredskap ansvara för ledningen av den civila hälso- och sjukvården samt den övriga verksamhet för det civila försvaret som Region Stockholm ska bedriva,
  4. under höjd beredskap hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om beredskapsläget och de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i Region Stockholm,
  5. på begäran och mot skälig ersättning besluta att Region Stockholm ska lämna hjälp till andra regioner som drabbats av en extraordinär händelse i fredstid,
  6. vid höjd beredskap vidta de särskilda åtgärder i fråga om planering och inriktning av verksamheten, tjänstgöring och ledighet för personal samt användning av tillgängliga resurser som är nödvändiga för att Region Stockholm under de rådande förhållandena ska kunna fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret.

13 § Av reglemente för krisledningsnämnden framgår att krisledningsnämnden under vissa förutsättningar får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder och att nämnden när förhållandena medger det ska besluta att de uppgifter som den har övertagit från andra nämnder ska återgå till ordinarie nämnd.

Styrelsen får, när krisledningsnämndens verksamhet som är föranledd av den extraordinära händelsen inte längre behövs, besluta att verksamheten ska upphöra. Om styrelsen fattar ett sådant beslut återgår de verksamhetsområden som krisledningsnämnden har övertagit till ordinarie nämnd. Ett sådant beslut om att krisledningsnämndens verksamhet ska upphöra kan även fattas av fullmäktige.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<p>Produktionsplanering av Region Stockholms egna hälso- och sjukvårdsverksamheter</p> <p>14 § Styrelsen ska, utöver vad som framgår av 5 §, ansvara för strategisk produktionsplanering och strategisk it för hälso- och sjukvården, samordning mellan Karolinska Universitetssjukhuset, Stockholms läns sjukvårdsområde och Region Stockholms hälso- och sjukvårdsproducerande bolag samt särskilt följa upp ägardirektiv, måluppfyllelse, effektivitet och produktivitet i dessa.</p>	<p>Styrning och samordning av Region Stockholms egna hälso- och sjukvårdsverksamheter</p> <p>14 § Styrelsen ansvarar för styrning och samordning av frågor som bidrar till förbättrad produktivitet och effektivitet mellan Karolinska Universitetssjukhuset, Stockholms läns sjukvårdsområde, akutsjukhusnämnden och AISAB.</p>

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
15 § Styrelsen nominerar ledamöter till Karolinska Universitetssjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde.	15 § Styrelsen nominerar ledamöter till Karolinska Universitetssjukhuset, Stockholms läns sjukvårdsområde och akutsjukhusnämnden.

Anslagstavla och webbplats

16 § Styrelsen ansvarar för Region Stockholms anslagstavla.

Styrelsen samordnar innehållet i och ansvarar för Region Stockholms externa och interna webbplats.

Sammansättning

17 § Styrelsen består av 19 ledamöter och 19 ersättare.

Regionråd, utskott och beredningar

Regionråd och arvoderade förtroendevalda

18 § Fullmäktige väljer regionråd till det antal fullmäktige beslutar. Valet sker vid första sammanträdet efter det att val av fullmäktige hållits i hela landet. Mandatperioden löper från och med tidpunkten för valet och intill det första sammanträdet efter nästkommande allmänna val av fullmäktige. Om någon ledamot särskilt begär det ska varje regionråd väljas särskilt. I samband med valet beslutar fullmäktige om regionrådets uppgifter, fördelning av föredragningskyldighet (rotelindelning) i fullmäktige och i styrelsen.

Ett regionråd med föredragningskyldighet får utan föregående föredragning i styrelsen för beredning av ärende inhämta yttranden genom att besluta om remiss till Region Stockholms nämnder och bolag, samt till andra berörda intressenter. Ett regionråd med föredragningskyldighet får även inhämta upplysningar från förvaltnings- och bolagschefer inom Region Stockholm, när det behövs för beredning av ärenden som hör till regionrådets föredragningskyldighet.

Ett regionråd ska närvara vid fullmäktiges och styrelsens sammanträden, även om rådet inte är ledamot av styrelsen eller fullmäktige. Ett regionråd som inte är ledamot i styrelsen har rätt att delta i överläggningarna och att anteckna sin mening i protokollet.

Ett regionråd är en förtroendeman som fullgör ett uppdrag på heltid eller betydande del av heltid. Regionfullmäktige har rätt att utöver regionråd utse hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda.

Regionråd och hel- eller deltidsarvoderade förtroendevalda får inte utan styrelsens medgivande med sitt uppdrag förena tjänst eller annat uppdrag eller idka förvärvsverksamhet. Medgivande behövs inte för uppdrag inom fackliga, politiska eller ideella organisationer eller för kommunala förtroendeuppdrag eller för uppdrag som tilldelats av regeringen, departement eller länsstyrelsen.

Styrelsen får bevilja tjänstledighet, t.ex. för föräldraledighet, för ett regionråd samt förordna en vikarie. Om ett regionråd avgår under mandatperioden får styrelsen förordna en vikarie tills ett nytt regionråd har utsetts och tillträtt.

Är ett regionråd på grund av sjukdom eller andra omständigheter där tjänstledighet ej begärts hindrad att fullgöra sitt uppdrag för längre tid än fyra månader i följd eller sammanlagt sex månader under ett år, ska fullmäktige besluta om regionrådet ska kvarstå i sin befattning eller avgå.

Regionrådsberedningen

19 § Regionråd med föredragningskyldighet bildar regionrådsberedningen. Beredningen har till uppgift att bereda och framlägga förslag i de ärenden som ska behandlas av styrelsen.

Styrelsen får besluta att ett visst ärende eller vissa grupper av ärenden, utöver följande ärenden, får behandlas av styrelsen utan att dessförinnan ha beretts av regionrådsberedningen:

1. ärenden enligt kollektivavtal inom styrelsens förvaltningsområde
2. ärenden rörande arvoden, ersättningar och andra förmåner till förtroendemän
3. ärenden rörande val och nomineringar till samt befrielse från förtroendeuppdrag
4. ärenden om utseende av utanordnare, företrädare för Region Stockholms aktieinnehav och dylikt
5. ärenden rörande revisions- och verksamhetsberättelser
6. ärenden rörande beslut om valkretsindelning.

Regionrådsberedningen får företa mindre eller tillfälliga ändringar i den av fullmäktige fastställda fördelningen av föredragningskyldighet. Berör ett ärende två eller flera föredragningsområden beslutar beredningen på vem föredragningen ska ankomma eller om två regionråd gemensamt ska ansvara för föredragningen (samföredragande).

Fullmäktige utser ordförande i regionrådsberedningen samt ställföreträdare för ordföranden.

Regionrådsberedningen sammanträder på kallelse av beredningens ordförande. Beredningen får inte behandla ett ärende, såvitt inte fler än hälften av de föredragande är närvarande. Om omröstning begärs ska som beslut gälla den mening varom flertalet föredragande förenar sig, eller vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Regionrådsberedningen får besluta att annan förutom föredragandena får närvara vid beredningens sammanträden och delta i överläggningarna.

Regionrådsberedningen utser sekreterare med uppgift att föra anteckningar vid beredningens sammanträden samt i övrigt fullgöra uppgifter enligt beredningens anvisningar.

Regionrådsberedningens skrivelser till styrelsen undertecknas av ordföranden och föredraganden. Skiljaktig mening ska framgå av skrivelsen.

Övriga utskott och beredningar

20 § Styrelsen ska utöver regionrådsberedningen ha följande utskott och beredningar:

- arbetsutskott,
- personal- och produktionsutskott
- infrastruktur- och regionplaneringsutskott
- tillväxt- och innovationsutskott
- arvodesutskott
- arvodesberedning
- rese- och representationsutskott
- miljö- och hållbarhetsberedning

Samtliga utskott, undantaget rese- och representationsutskottet och arvodesutskottet, består av nio ledamöter och nio ersättare. Rese- och representationsutskottet består av tre ledamöter, arvodesutskottet består av två ledamöter och arvodesberedningen består av åtta ledamöter.

Styrelsen ska inför allmänna val tillsätta en valkretsberedning.

Styrelsen ska fastställa ansvarsområden och arbetsformer för sina utskott och beredningar, förutom för regionrådsberedningen.

Förvaltningsorganisation

21 § Under styrelsen lyder regionledningskontoret. Kontoret leds av regiondirektören, som inför styrelsen är ansvarig för verksamheten.

Styrelsen får utfärda instruktioner för regionledningskontoret och dess personal.

Styrelsen tillhandahåller till självkostnad förvaltningsstöd åt klimat- och regionutvecklingsnämnden.

Reglemente för krisledningsnämnden

För nämnden gäller vad som är föreskrivet i detta reglemente samt, om inte annat framgår nedan, reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder.

Allmänt om nämnden

1 § Nämnden är krisledningsnämnd enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Nämndens uppgifter

2 § Ordföranden bedömer när en extraordinär händelse medför att krisledningsnämnden ska träda i funktion och beslutar i sådana fall att så ska ske. Ordföranden bestämmer dag och tid för sammanträde samt ansvarar för att nämnden kallas på lämpligt sätt.

Ordföranden får besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut ska därefter snarast anmälas till nämnden.

Har ordföranden förhinder träder vice ordföranden i dennes ställe.

3 § Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning. När förhållandena medger det ska krisledningsnämnden besluta att de uppgifter som nämnden har övertagit från andra nämnder ska återgå till ordinarie nämnd. Krisledningsnämndens beslut ska anmälas vid närmast följande fullmäktigesammanträde. Fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för denna.

Sammansättning

4 § Nämnden består av tretton ledamöter.

Reglemente för hälso- och sjukvårdsnämnden

För nämnden gäller vad som är föreskrivet i detta reglemente samt i reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder.

Allmänt om nämnden

1 § Nämnden utövar ledning av hälso- och sjukvårdsverksamheten i Region Stockholm i enlighet med 7 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förutom i de avseenden där ansvaret åvilar primärvårdsnämnden eller kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje. Nämnden ansvarar för hälso- och sjukvårdssystemet som helhet och dess utveckling. Nämnden ansvarar särskilt för akutsjukhusen och den specialiserade öppenvården. Nämnden ska se till att hälso- och sjukvården styrs, samordnas och utvecklas på ett sådant sätt att de samlade resurserna för hälso- och sjukvården anpassas till befolkningens behov och bidrar till en förbättring av hälsotillståndet.

Nämnden utövar vidare ledning av Region Stockholms insatser enligt 22 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, utser smittskyddsläkare enligt smittskyddslagen (2004:168), samt beslutar om samordningsförbund enligt lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser.

Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska

1. ansvara för att hälso- och sjukvården utformas och anpassas till befolkningens behov på kort och lång sikt så att en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen uppnås,
2. ansvara för att produktionen av hälso- och sjukvård styrs och samordnas på ett effektivt sätt,
3. stärka och främja jämlikhet och tillgänglighet i hälso- och sjukvården,
4. planera och följa upp hälso- och sjukvården,
5. planera hälso- och sjukvården så att en katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls,
6. samverka med berörda kommuner, kommunalförbund, myndigheter, vårdgivare samt företrädare för patienter och anhöriga,
7. vid utformning av beslut som påverkar hälso- och sjukvården ta hänsyn till effekter på kompetensförsörjning och utbildning inom hela hälso- och sjukvårdssystemet, med utgångspunkt i invånarnas och patienternas behov av hälso- och sjukvård,
8. säkerställa den kliniska vårdens medverkan i verksamhetsförlagd utbildning och verksamhetsintegrerat lärande samt läkarnas allmän- och specialiseringstjänstgöring inklusive bastjänstgöring,
9. samverka med andra huvudmän i fråga om planering av den regionala nivåstruktureringen,
10. ansvara för Region Stockholms åtaganden i samverkansnämnden Stockholm-Gotland,
11. ansvara för att psykiatri och vård för psykisk ohälsa utformas och anpassas till befolkningens behov, vårdkedjan för psykiatri, förebyggande arbete för psykisk hälsa och rehabilitering, kunskapsutveckling för en stärkt psykisk hälsa och rehabilitering,
12. finansiera och styra hälso- och sjukvården genom avtal och överenskommelser med privata utförare och Region Stockholms nämnder och bolag,
13. fatta inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut för nämndens investeringar under 100 miljoner kronor,
14. utarbeta samordnade vårdprocesser i samverkan med primärvårdsnämnden, akutsjukhusen, Stockholms läns sjukvårdsområde och andra av Region Stockholm finansierade vårdgivare, samt med berörda kommuner,
15. ansvara för kunskapsstyrningsorganisationen inom Region Stockholms hälso- och sjukvård och tandvård,
16. ansvara för ansökningar om nationell högspecialiserad vård,

17. ansvara för frågor som rör läkemedelskommittéer enligt lagen (1996:1157) om läkemedelskommittéer
18. ansvara för genomförandet av den nationella cancerstrategin och den regionala cancerplanen,
19. ansvara för frågor om vårdens minskade antibiotikaanvändning,
20. ansvara för frågor om kvalitetsregister,
21. ansvara för täckningsgraden av vaccination i Region Stockholm samt för ett ordnat införande av nya vaccinationer,
22. i samverkan med regionstyrelsen säkerställa att IT-stöden för hälso-och sjukvårdssystemet bygger på en sammanhållen arkitektur, gemensamma standarder och en hög nivå av informationssäkerhet.

Sammansättning

3 § Nämnden består av 19 ledamöter och 19 ersättare.

Utskott och beredningar

4 § Nämnden ska ha följande utskott och beredningar:

- avtalsutskott
- psykiatriutskott
- seniorvårdsberedning.

Varje utskott och beredning består av nio ledamöter och nio ersättare.

Nämnden ska fastställa ansvarsområden och arbetsformer för sina utskott och beredningar.

Förvaltningsorganisation

5 § Under nämnden lyder hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Förvaltningen leds av en förvaltningschef, som inför nämnden är ansvarig för verksamheten.

Nämnden får utfärda instruktioner för hälso- och sjukvårdsförvaltningen och dess personal.

Nämnden tillhandahåller till självkostnad förvaltningsstöd åt primärvårdsnämnden.

Reglemente för primärvårdsnämnden

För nämnden gäller vad som är föreskrivet i detta reglemente samt i reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder.

Allmänt om nämnden

1 § Nämnden utövar ledning av hälso- och sjukvårdsverksamheten i Region Stockholm i enlighet med 7 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förutom i de avseenden där ansvaret åvilar hälso- och sjukvårdsnämnden eller kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje. Nämnden ansvarar för sådan primärvård som anges i 2 § och som bedrivs eller finansieras av Region Stockholm.

Nämnden utövar vidare ledning av folktandvården i enlighet med 11 § tandvårdslagen (1985:125).

Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska

1. ansvara för att primärvården utformas och anpassas till befolkningens behov på kort och lång sikt så att en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen uppnås beträffande följande vårdområden
  - a. invånarens överblick, digital ingång i vården och sjukvårdsrådgivning,
  - b. husläkarverksamhet,
  - c. sjukvård i hemmet på primärvårdsnivå,
  - d. läkarinsatser vid särskilda boenden,
  - e. barnvårdscentraler,
  - f. vaccinationsverksamhet i primärvården,
  - g. ungdomsmottagningar,
  - h. Malinamottagningar,
  - i. vårdmottagningar för sexuell hälsa,
  - j. primärvårdsrehabilitering,
  - k. specialiserad fysioterapi,
  - l. hörselrehabilitering,
  - m. logopedi,
  - n. tandvård,

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<i>Ny punkt</i>	<i>o. synrehabilitering</i>

1. ansvara för att produktionen av primärvården och tandvården styrs och samordnas på ett effektivt sätt,
2. planera och följa upp primärvården respektive tandvården,
3. säkerställa nämndens medverkan vid hälso- och sjukvårdsnämndens planering av katastrofmedicinska beredskap,
4. samverka med berörda kommuner, kommunalförbund, myndigheter, vårdgivare samt företrädare för patienter och anhöriga,
5. vid utformning av beslut som påverkar hälso- och sjukvården ta hänsyn till effekter på kompetensförsörjning och utbildning inom hela hälso- och sjukvårdssystemet, med utgångspunkt i invånarnas och patienternas behov av hälso- och sjukvård,
6. säkerställa den kliniska vårdens medverkan i verksamhetsförlagd utbildning och verksamhetsintegrerat lärande samt läkarnas allmän- och specialiseringstjänstgöring inklusive bastjänstgöring,

7. utveckla Region Stockholms insatser för förbättrad folkhälsa och den regionala prioriteringen om minskade hälsoklyftor i den regionala utvecklingsplanen (RUFSS 2050),
8. finansiera och styra primärvården och tandvården genom avtal och överenskommelser med privata utförare och Region Stockholms nämnder och bolag,
9. fatta inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut för nämndens investeringar under 100 miljoner kronor,
10. säkerställa nämndens medverkan i hälso- och sjukvårdsnämndens arbete med samordnade vårdprocesser i samverkan med akutsjukhusen, Stockholms läns sjukvårdsområde och andra av Region Stockholm finansierade vårdgivare, samt med berörda kommuner.

Sammansättning

3 § Nämnden består av 13 ledamöter och 13 ersättare.

Beredning

4 § Nämnden ska ha en folkhälso- och tandvårdsberedning.

Beredningen består av nio ledamöter och nio ersättare.

Nämnden ska fastställa ansvarsområden och arbetsformer för beredningen.

Förvaltningsorganisation

5 § Nämnden köper förvaltningsstöd av hälso- och sjukvårdsnämnden.

Reglemente för trafiknämnden

För nämnden gäller vad som är föreskrivet i detta reglemente samt i reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder.

Allmänt om nämnden

1 § Nämnden fullgör Region Stockholms uppgifter som regional kollektivtrafikmyndighet enligt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik. Nämnden ansvarar även för särskilt anordnade transporter för personer med funktionshinder enligt lagen (1997:736) om färdtjänst, gällande avtal mellan Region Stockholm och länets kommuner, samt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik vad avser färdtjänstresor.

Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska

1. svara för trafikplanering av och löpande följa upp den regionala kollektivtrafiken samt bedöma vilka åtgärder, inklusive investeringar, som är nödvändiga och effektiva för att vidmakthålla och utveckla kollektivtrafiken enligt gällande regionalt trafikförsörjningsprogram, kollektivtrafikplan samt regional utvecklingsplan (regionplan och regional utvecklingsstrategi),
2. genomföra beslutade utbyggnader av och investeringar i kollektivtrafiksystemet,
3. samverka med berörda kommuner, regionala kollektivtrafikmyndigheter, övriga myndigheter, kollektivtrafikföretag samt företrädare för näringsliv och resenärer och därvid säkerställa att utbudet av regional kollektivtrafik anpassas till länets behov och samordnas med transportsystemets övriga delar på ett effektivt sätt,
4. fatta inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut för nämndens investeringar under 100 miljoner kronor,

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
5. besluta om allmän trafikplikt, upphandla och ingå avtal om allmäntrafik hänförliga till kollektivtrafik på land och vatten,	<i>5. besluta om driftsform för allmän trafik, besluta om allmän trafikplikt, upphandla och ingå avtal om allmän trafik hänförliga till kollektivtrafik på land och vatten,</i>

6. överlåta ingångna avtal hänförliga till kollektivtrafiken på land samt Stockholms inre vattenvägar till AB Storstockholms Lokaltrafik, om nämnden inte bestämmer annat, samt överlåta ingångna avtal hänförliga till kollektivtrafiken på vatten till Waxholms Ångfartygs AB,
7. sköta förvaltningen av AB Storstockholms Lokaltrafiks och Waxholms Ångfartygs AB:s avtal och tillgångar och därvid företräda bolagen i frågor hänförliga till sådan förvaltning,
8. ansvara för samordning i övergripande frågor av principiell karaktär mellan AB Storstockholms Lokaltrafik och Waxholms Ångfartygs AB, företräda Region Stockholm i frågor om investeringar i och förvärv av anläggningar, fast och lös egendom för kollektivtrafiken,
9. upprätta förslag till regionalt trafikförsörjningsprogram, samt följa upp och bereda ärenden med anknytning till programmet,
10. planera och löpande följa upp den särskilt anordnade kollektivtrafiken med utgångspunkt i gällande regionalt trafikförsörjningsprogram, kollektivtrafikplan, samt regionala utvecklingsplan (regionplan och regional utvecklingsstrategi),
11. meddela tillstånd till färdtjänst och därtill hörande villkor,

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
12. upphandla, ingå och följa upp avtal hänförliga till färdtjänstverksamheten,	<i>12. besluta om driftsform, upphandla, ingå och följa upp avtal hänförliga till färdtjänstverksamheten,</i>

13. samverka med berörda kommuner, regionala kollektivtrafikmyndigheter, övriga myndigheter, kollektivtrafikföretag, samt med företrädare för pensionärer och personer med funktionsnedsättning,
14. i övrigt fastställa villkor och föreskrifter för verksamheten,
15. ansvara för fraktbidrag och bryggmedel.

Sammansättning

3 § Nämnden består av 19 ledamöter och 19 ersättare.

Utskott

4 § Nämnden ska ha följande utskott:

- sjötrafikutskott
- färdtjänstutskott.

Sjötrafikutskottet och färdtjänstutskottet består vardera av nio ledamöter och nio ersättare.

Nämnden ska fastställa ansvarsområden och arbetsformer för sina utskott.

Förvaltningsorganisation

5 § Under nämnden lyder trafikförvaltningen och förvaltning för utbyggd tunnelbana. Förvaltningarna leds av förvaltningschefer, som inför nämnden är ansvariga för verksamheten.

Nämnden får utfärda instruktioner för förvaltningarna och deras personal.

Reglemente för klimat- och regionutvecklingsnämnden

För nämnden gäller vad som är föreskrivet i detta reglemente samt i reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder.

Allmänt om nämndens uppgifter

1 § Nämnden ansvarar för uppföljning, implementering och tillämpning av den regionala utvecklingsplanen (RUF5 2050) och för vissa regionala utvecklingsfrågor som inte regionstyrelsen ansvarar för. Nämnden ansvarar för Region Stockholms regionala fysiska planering enligt plan- och bygglagen (2010:900), samt regionens uppgifter enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar förutom det ansvar som åvilar regionstyrelsen. Nämnden förfogar även över regionala tillväxtmedel kopplat till dess ansvarsområden.

Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska, såvitt gäller dess ansvar för regionala utvecklingsfrågor, ansvara för

1. att bevaka regionala frågor och i sådana frågor i fortlöpande dialog lämna underlag till kommunerna och de statliga myndigheterna för deras planering,
2. genomförande och uppföljning av klimatfärdplanen, Region Stockholms arbete med klimat- och miljöfrågor, energifrågor, den regionala cykelplanen, bostadsfrågor samt landsbygds-, skärgårds- och östersjöfrågor,
3. att genom samverkan med kommuner, näringsliv, organisationer bidra till Stockholmsregionens klimatarbete samt stödja det regionala arbetet med frågor om hållbar energi,
4. beslut om användningen av vissa medel för regionalt tillväxtarbete, förutom det ansvar som åvilar regionstyrelsen,
5. att följa upp, utvärdera och årligen redovisa resultaten av det regionala utvecklingsarbetet,
6. att tillgodose Region Stockholms behov av allmän statistikinformation,
7. Region Stockholms åtaganden gentemot Skärgårdsstiftelsen, för att säkerställa avtal och överenskommelser samt för att Region Stockholms ekonomiska bidrag till stiftelsen används resurseffektivt och ändamålsenligt i förhållande till fullmäktiges mål,
8. att fatta inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut för nämndens investeringar under 100 miljoner kronor.

Nämndens sammansättning

3 § Nämnden består av 19 ledamöter och 19 ersättare.

Förvaltningsorganisation

4 § Nämnden köper förvaltningsstöd av regionstyrelsen.

Reglemente för fastighets- och servicenämnden

För nämnden gäller vad som är föreskrivet i detta reglemente samt i reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder.

Allmänt om nämnden

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<p>1 § Nämnden ansvarar för Region Stockholms fastighetsbestånd, med undantag för kollektivtrafikens fastigheter.</p> <p>Nämnden ansvarar för att utveckla moderna effektiva administrativa stödtjänster genom att konsolidera och realisera synergier inom administration och it åt Region Stockholms nämnder och bolag.</p> <p>Verksamhet som gäller förvaltning av egendom, såsom upplåtelse och överlåtelse av fast och lös egendom, ska bedrivas på affärsmässig grund.</p> <p>Nämnden fullgör Region Stockholms uppgifter som huvudman inom regionens offentliga skolväsende enligt skollagen (2010:800).</p>	<p>1 § Nämnden ansvarar för Region Stockholms fastighetsbestånd, med undantag för kollektivtrafikens fastigheter.</p> <p>Nämnden ansvarar för att utveckla moderna effektiva administrativa stödtjänster genom att konsolidera och realisera synergier inom administration och it åt Region Stockholms nämnder och bolag.</p> <p>Verksamhet som gäller förvaltning av egendom, såsom upplåtelse och överlåtelse av fast och lös egendom, ska bedrivas på affärsmässig grund.</p> <p><i>Tas bort</i></p>

Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska

1. bereda fastighetsstrategiska frågor,
2. ansvara för den långsiktiga utvecklingen av fastighetsbeståndet, inklusive uppföljning av Locum AB:s uppdrag att förvalta regionens fastigheter inom resultatenheterna Landstingsfastigheter Stockholm och NKS Bygg,
3. ansvara för och underhålla den konstnärliga gestaltning, det vill säga den fasta och lösa konst, som nämnden äger,
4. besluta om köp eller försäljning av fastighet när fastighetens försäljningspris i avtal inte överstiger 100 miljoner kronor,
5. ansvara för planavtal, exploateringsavtal och frågor om fastighetsbildning och nyttjanderätter där kostnaden inte överstiger 100 miljoner kronor,
6. fatta inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut för nämndens investeringar under 100 miljoner kronor vilket omfattar fastighets- och hyresgästinitierade investeringar samt övriga investeringar,
7. ansvara för Projektavtalet mellan Stockholms läns landsting och Swedish Hospital Partners AB avseende Nya Karolinska Solna, samt för

dispositionsrätten och ersättning för denna gentemot Karolinska
Universitetssjukhuset,

8. ansvara för moderna administrativa stödtjänster genom att mot ersättning tillhandahålla tjänster inom
- inköps- och upphandlingsstöd,
  - löne- och personaladministration,
  - ekonomi- och redovisningsadministration,
  - it, medicinsk teknik och digitala tjänster,
  - kundtjänst och användarstöd,
  - annan typ av service,

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
9. ansvara för verksamheten vid Berga naturbruksgymnasium.	<i>Tas bort</i>

Sammansättning

3 § Nämnden består av elva ledamöter och elva ersättare.

Förvaltningsorganisation

4 § Under nämnden lyder serviceförvaltningen. Förvaltningen leds av en förvaltningschef, som inför nämnden är ansvarig för serviceverksamheten enligt 2 § punkt 8–9. Nämnden får utfärda instruktioner för serviceförvaltningen och dess personal.

Under nämnden lyder även en förvaltningschef som inför nämnden är ansvarig för fastighetsverksamheten enligt 2 § punkt 1–7. Som förvaltningschef med ansvar för fastighetsverksamheten fungerar Locum AB:s verkställande direktör. Nämnden köper genomförandet av fastighetsverksamhet från Locum AB.

Reglemente för kulturnämnden

För nämnden gäller vad som är föreskrivet i detta reglemente samt i reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder.

Allmänt om nämnden

1 § Nämnden främjar kulturen inom Region Stockholm och i Stockholms län samt leder Region Stockholms verksamhet inom kulturområdet. Nämnden är Region Stockholms arkivmyndighet enligt arkivlagen (1990:782) och fullgör de uppgifter för regional biblioteksverksamhet som ankommer på regionen enligt bibliotekslagen (2013:801).

Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska

1. främja geografisk och social spridning av kultur i Stockholms län, stödja enskildas och grupperas kulturskapande samt verka för kvalitet och mångfald inom kulturområdet,
2. samverka med länets kommuner, berörda myndigheter samt företrädare för näringsliv och civilsamhälle,
3. ekonomiskt stödja sådana kultur- och folkbildningsaktörer och distriktsorganisationer i föreningslivet som är av regionalt intresse,
4. ansvara för Region Stockholms åtaganden gentemot Stockholms Konserthusstiftelse och Stiftelsen Stockholms läns museum och säkerställa avtal och överenskommelser samt att regionens ekonomiska bidrag till stiftelserna används resurseffektivt och ändamålsenligt i förhållande till fullmäktiges mål,
5. ha tillsyn över Region Stockholms konstbestånd,
6. stödja nämnders och bolags inventering, vård och underhåll av konst genom anvisningar,
7. leda och samordna Region Stockholms arkiv- och informationshantering,
8. mot ersättning erbjuda nämnder och bolag konst- och kulturrelaterade tjänster,
9. fatta inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut för nämndens investeringar under 100 miljoner kronor.

Sammansättning

3 § Nämnden består av nio ledamöter och nio ersättare.

Förvaltningsorganisation

4 § Under nämnden lyder kulturförvaltningen. Förvaltningen leds av en förvaltningschef, som inför nämnden är ansvarig för verksamheten.

Nämnden får utfärda instruktioner för kulturförvaltningen och dess personal.

Reglemente för patientnämnden

För nämnden gäller vad som är föreskrivet i detta reglemente samt i reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder.

Allmänt om nämnden

1 § Nämnden fullgör Region Stockholms uppgifter enligt lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården samt, enligt avtal med länets kommuner, de uppgifter enligt nämnda lag som ankommer på kommunerna. Nämnden utser stödpersoner till patienter som vårdas enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård samt patienter som isolerats enligt smittskyddslagen (2004:168).

Nämnden får handlägga patientsynpunkter och patientanmälningar hänförliga till offentligt finansierad tandvård som utförs av privata tandhygienister med verksamhet i Stockholm län. Därutöver får nämnden skriva avtal med privata tandvårdsmottagningar gällande handläggning av patientsynpunkter hänförliga till tandvård i Stockholms län.

Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska

1. på ett lämpligt sätt hjälpa patienter att föra fram klagomål till vårdgivare och att få klagomålen besvarade av vårdgivaren. Om patienten är ett barn, ska nämnden särskilt beakta barnets bästa,
2. bidra till kvalitetsutveckling, hög patientsäkerhet och till att verksamheterna inom hälso- och sjukvården anpassas efter patienternas behov och förutsättningar. Det ska göras genom att årligen analysera inkomna klagomål och synpunkter samt uppmärksamma Region Stockholm eller kommunen på riskområden och hinder för utveckling av vården,
3. med anledning av framställda synpunkter och annan information som nämnden får, göra de utredningar och de framställningar till ansvariga nämnder inom Region Stockholm och till andra berörda organ som behövs,
4. i förebyggande syfte verka för att sådana förhållanden vilka kan innefatta risker för felaktig eller otillfredsställande vård eller behandling uppmärksammas av ansvariga nämnder och bolag,
5. fatta inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut för nämndens investeringar under 100 miljoner kronor.

Sammansättning

3 § Nämnden består av nio ledamöter och nio ersättare.

Förvaltningsorganisation

4 § Under nämnden lyder patientnämndens förvaltning. Förvaltningen leds av en förvaltningschef, som inför nämnden är ansvarig för verksamheten.

Nämnden får utfärda instruktioner för patientnämndens förvaltning och dess personal.

Reglemente för Stockholms läns sjukvårdsområde

För nämnden gäller vad som är föreskrivet i detta reglemente samt i reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder.

Allmänt om nämnden

1 § Nämnden ansvarar för Region Stockholms verksamhet inom primärvård, geriatrik, psykiatri, habilitering, avancerad sjukvård i hemmet, beroendevård och regionens insatser inom sjukvårdsområdet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Detta gäller med undantag för primärvård, geriatrik och vuxenpsykiatri inom Norrtälje kommun samt med undantag för geriatrik inom Salems kommun, Nykvarns kommun och Södertälje kommun.

Nämnden ska bedriva sin verksamhet i enlighet med överenskommelser som ingås med hälso- och sjukvårdsnämnden, primärvårdsnämnden eller andra uppdragsgivare.

Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska

1. bedriva hälso- och sjukvård på uppdrag av och mot ersättning från hälso- och sjukvårdsnämnden, primärvårdsnämnden eller andra uppdragsgivare inom ramen för nämndens uppdrag,
2. ansvara för att det finns ett ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet inom dess verksamhetsområde,
3. regelbundet genomföra och redovisa jämförelser med annan likvärdig verksamhet inom Region Stockholm och nationellt,
4. samverka med andra vårdgivare och huvudmän för att säkerställa att patientens väg genom vården blir säker och enkel samt att omhändertagandet sker på mest effektiva vårdnivå,

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
5. utarbeta samordnade vårdprocesser i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden, primärvårdsnämnden, akutsjukhusen och andra av Region Stockholm finansierade vårdgivare, samt med berörda kommuner, utveckla nationellt och internationellt konkurrenskraftiga centrum inom forskning och sjukvård i samråd med Karolinska Institutet, andra universitet och högskolor, samt ansvara för FoUU verksamhet inom nämndens verksamhetsområden,	<i>Delas upp på två punkter.</i> 5. utarbeta samordnade vårdprocesser i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden, primärvårdsnämnden, akutsjukhusen och andra av Region Stockholm finansierade vårdgivare, samt med berörda kommuner, 6. utveckla nationellt och internationellt konkurrenskraftiga centrum inom forskning och sjukvård i samråd med Karolinska Institutet, andra universitet och högskolor, samt ansvara för FoUU verksamhet inom nämndens verksamhetsområden,

7. bedriva klinisk utbildning och ta emot studenter från de lärosäten som Region Stockholm har tecknat avtal med,
8. ansvara för Region Stockholms akademiska specialistcentrum,
9. registrera och spara de biobanksprover som ska bevaras i Stockholms medicinska biobank,
10. fortsätta utvecklingen av egna resultatenheter inom sin vårdproducerande verksamhet,
11. fatta inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut för nämndens investeringar under 100 miljoner kronor.

Sammansättning

4 § Nämnden består av fem ledamöter.

Förvaltningsorganisation

5 § Under nämnden lyder Stockholms läns sjukvårdsområde. Förvaltningen leds av en förvaltningschef, som inför nämnden är ansvarig för verksamheten.

Nämnden får utfärda instruktioner för Stockholms läns sjukvårdsområde och dess personal.

Reglemente för Karolinska Universitetssjukhuset

För nämnden gäller vad som är föreskrivet i detta reglemente samt i reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder.

Allmänt om nämnden

1§ Nämnden är Region Stockholms universitetssjukhus med ansvar för nationell högspecialiserad vård och regionsjukvård, förutom ögonsjukvård, rehabiliteringsmedicin och handkirurgi. Nämnden är vidare regionens specialiserade traumacentrum med ansvar för omhändertagande av svårt skadade patienter.

Nämnden ska bedriva sin verksamhet i enlighet med överenskommelser som ingås med hälso- och sjukvårdsnämnden, primärvårdsnämnden eller andra uppdragsgivare.

Sjukvårdsuppdraget ska omfatta specialiserad och högspecialiserad vård och vara relaterat till sjukhusets forsknings- och utbildningsuppdrag.

Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska

1. vara Region Stockholms universitetssjukhus, genom att
  - a. generera och sprida ny kunskap till övrig sjukvård inom regionen och landet enligt fullmäktiges fastställda mål,
  - b. bedriva klinisk utbildning och ta emot studenter från de lärosäten som Region Stockholm har tecknat avtal med,
  - c. bedriva och medverka i klinisk forskning och bidra till utveckling av en evidensbaserad hälso- och sjukvård inom Region Stockholm,
2. bedriva hälso- och sjukvård på uppdrag av och mot ersättning från hälso- och sjukvårdsnämnden och primärvårdsnämnden,
3. ansvara för att det finns ett ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet inom dess verksamhetsområde,
4. regelbundet genomföra och redovisa jämförelser med annan likvärdig verksamhet inom Region Stockholm och nationellt,
5. samverka med andra vårdgivare och huvudmän för att säkerställa att patientens väg genom vården blir säker och enkel samt att omhändertagandet sker på mest effektiva vårdnivå,
6. utarbeta samordnade vårdprocesser i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden, primärvårdsnämnden, akutsjukhusen och andra av Region Stockholm finansierade vårdgivare, samt med berörda kommuner,
7. utveckla nationellt och internationellt konkurrenskraftiga centrum inom forskning och sjukvård i samråd med Karolinska Institutet,

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<i>Ny punkt</i>	<i>8. registrera och spara de biobanksprover som ska bevaras i Stockholms medicinska biobank</i>

9. ansvara för Stockholms medicinska biobank,
10. fatta inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut för nämndens

- investeringar under 100 miljoner kronor,
11. ansvara för Region Stockholms tjänsteexport av hälso- och sjukvårdstjänster och därmed sammanhängande verksamhet inom ramen för lagen om vissa kommunala befogenheter (2009:47) genom att utföra och förmedla utländska patienter till främst de högspecialiserade vårdverksamheterna inom Region Stockholm.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
Sammansättning 3 § Nämnden består av <i>sju</i> ledamöter.	Sammansättning 3 § Nämnden består av <i>fem</i> ledamöter.

Förvaltningsorganisation

4 § Under nämnden lyder Karolinska Universitetssjukhuset. Förvaltningen leds av en förvaltningschef, som inför nämnden är ansvarig för verksamheten.

Nämnden får utfärda instruktioner för Karolinska Universitetssjukhuset och dess personal.

Reglemente för akutsjukhusnämnden

För nämnden gäller vad som är föreskrivet i detta reglemente samt i reglementet med allmänna bestämmelser för Region Stockholms nämnder.

Allmänt om nämnden

1 § Nämnden ansvarar för akutsjukhusen Danderyds sjukhus, Södersjukhuset, Södertälje sjukhus och S:t Eriks ögonsjukhus.

- Danderyds sjukhus bedriver specialiserad akut och planerad somatisk specialistvård samt högspecialiserad rehabiliteringsmedicin.*
- Södersjukhuset bedriver specialiserad akut och planerad somatisk specialistvård samt högspecialiserad kärl- och handkirurgisk vård samt viss högspecialiserad gynekologisk kirurgi.*
- Södertälje sjukhus bedriver specialiserad akut och planerad somatisk specialistvård.*
- S:t Eriks ögonsjukhus bedriver specialiserad och högspecialiserad akut och planerad ögonsjukvård.*

Nämnden ska bedriva sin verksamhet i enlighet med överenskommelser som ingås med hälso- och sjukvårdsnämnden, primärvårdsnämnden eller andra uppdragsgivare.

Nämndens uppgifter

2 § Nämnden ska

- 1. bedriva hälso- och sjukvård på uppdrag av och mot ersättning från hälso- och sjukvårdsnämnden och primärvårdsnämnden,*
- 2. ansvara för att det finns ett ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet inom dess verksamhetsområde,*
- 3. regelbundet genomföra och redovisa jämförelser med annan likvärdig verksamhet inom Region Stockholm och nationellt,*
- 4. samverka med andra vårdgivare och huvudmän för att säkerställa att patientens väg genom vården blir säker och enkel samt att omhändertagandet sker på mest effektiva vårdnivå,*
- 5. utarbeta samordnade vårdprocesser i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden, primärvårdsnämnden, övriga akutsjukhus och andra av Region Stockholm finansierade vårdgivare, samt med berörda kommuner,*
- 6. ta ansvar för sin andel av AT-, BT- och ST-utbildning samt hålla sig väl förtrogna med utbildningsdirektivet,*
- 7. bedriva klinisk utbildning och ta emot studenter från de lärosäten som Region Stockholm har tecknat avtal med,*
- 8. bedriva och medverka i klinisk forskning och bidra till utveckling av en evidensbaserad hälso- och sjukvård inom Region Stockholm,*
- 9. registrera och spara de biobanksprover som ska bevaras i Stockholms medicinska biobank,*
- 10. fatta inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut för nämndens investeringar under 100 miljoner kronor,*

11. *vid S:t Eriks ögonsjukhus generera och sprida ny kunskap inom ögonsjukvård till övrig sjukvård inom Region Stockholm och nationellt enligt regionfullmäktiges fastställda mål.*

Sammansättning

3 § Nämnden består av fem ledamöter.

Förvaltningsorganisation

4§ Under nämnden lyder följande förvaltningar.

- *Förvaltningen för Danderyds sjukhus*
- *Förvaltningen för Södersjukhuset*
- *Förvaltningen för Södertälje sjukhus*
- *Förvaltningen för S:t Eriks ögonsjukhus*

Förvaltningarna leds var och en av en förvaltningschef, som inför nämnden är ansvarig för verksamheten. Förvaltningarna är separata resultatenheter och nämnden ska redovisa utvecklingen av produktivitet och effektivitet för varje sjukhus.

Nämnden får utfärda instruktioner för förvaltningarna och dess personal.

Regionledningskontoret
Rotel I

REMISS
2024-06-20

Diarienummer
RS 2024-0409

Mottagare: Se sändlista

Ändringar i reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder

Rotel I remitterar för yttrande bilagt förslag till ändringar i reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder.

I remissen ligger att roteln vill ha remissinstansernas synpunkter på förslaget. I remissvaren bör framgå vilka eventuella ekonomiska konsekvenser som det förslaget kan komma att medföra för verksamheten och varför.

Remissen är ett led i beredningen av ett ärende avsett att beslutas vid regionfullmäktiges sammanträde den 12 november 2024. Mer information om förslaget finns i bilagd promemoria från regionledningskontoret daterad den 2024-06-20.

Remisstiden sträcker sig till den 30 augusti 2024
Yttranden ska skickas till regionledningskontorets registrator, e-post: registrator.rlk@regionstockholm.se. Ange diarienummer RS 2024-0409

Frågor kring remissen kan besvaras av Viktoria Skog, viktoria.skog@regionstockholm.se, 070-737 43 98.

Maria Klockare
Tf. Kanslichef

REMISS
2024-06-20Diarienummer
RS 2024-0409**Sändlista**

Danderyds Sjukhus AB
Södersjukhuset AB
Tiohundra AB
S:t Eriks Ögonsjukhus AB
Södertälje Sjukhus AB
Ambulanssjukvården i Storstockholm AB (AISAB)
MediCarrier AB
Locum AB
Tobiasregistret AB
Karolinska Universitetssjukhuset
Patientnämnden
Regionrevisorerna
Kulturnämnden
Trafiknämnden
Hälso- och sjukvårdsnämnden
Primärvårdsnämnden
Stockholms läns sjukvårdsområde
Fastighets- och servicenämnden
Klimat- och regionutvecklingsnämnden
Centrala samverkansgruppen

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 10 juli 2024

Mål nr
T 2169-23

PARTER

Klagande

Ikano Bostadsutveckling AB, 556593-8924
c/o Ikano Bostad
Box 31066
200 49 Malmö

Ombud: Juristen Theresia du Pau
Aktiebolaget Vesterlins & Co
Vasagatan 50
111 20 Stockholm

Motpart

Miljö- och bygglovsnämnden i Järfälla kommun
177 80 Järfälla

SAKEN

Slutbesked för flerbostadshus på fastigheterna Barkarby 2:47, 2:48 och 2:49
i Järfälla kommun

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts, Mark- och miljööverdomstolen, dom 2023-03-08 i
mål P 12528-21

Mark- och miljööverdomstolens dom

se Bilaga

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer Mark- och miljööverdomstolens domslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Ikano Bostadsutveckling AB har yrkat att Högsta domstolen ska bevilja sökt slutbesked eller undanröja Mark- och miljööverdomstolens dom och återförvisa målet till Miljö- och bygglovsnämnden för fortsatt handläggning.

Miljö- och bygglovsnämnden har motsatt sig att Mark- och miljööverdomstolens dom ändras.

DOMSKÄL**Bakgrund**

1. Vid nybyggnad krävs normalt bygglov. En byggnation som kräver bygglov får inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked. Byggnaden får inte tas i bruk i de delar som omfattas av ett startbesked förrän byggnadsnämnden har gett ett slutbesked, om nämnden inte beslutar annat. (Se 9 kap. 1 §, 10 kap. 3 och 4 §§ plan- och bygglagen, 2010:900.)

2. Miljö- och bygglovsnämnden i Järfälla kommun beviljade Ikano bygglov för nybyggnation av flerbostadshus i Barkarby och gav startbesked.
3. Under byggnationen uppkom fråga om reglerna för brandskydd uppfylldes. Den lösning för utrymning i händelse av brand som Ikano hade valt innebar att utrymning skulle kunna ske genom lägenheternas fönster mot innergården, med hjälp av räddningstjänsten. Reglerna innebär, såvitt här är av intresse, att personer som befinner sig i byggnaden i händelse av brand ska kunna lämna den eller räddas på annat sätt. Det ska normalt finnas två av varandra oberoende utrymningsvägar. Det kan vara tillåtet att en av dem består i utrymning genom fönster, med hjälp av räddningstjänsten. Detta förutsätter bl.a. att räddningstjänsten har tillräckligt snabb insatstid och tillräcklig förmåga (jfr p. 9).
4. Under byggnationens gång lämnade nämnden interimistiska slutbesked för delar av byggnaden som innebar att dessa tillfälligt fick tas i bruk.
5. År 2020 beslutade nämnden att vägra slutbesked. Enligt nämnden hade det framkommit att det fanns brister i framkomligheten för räddningstjänstens fordon till de uppställningsplatser som finns på fastigheternas gemensamma innergård. Nämnden ansåg att byggnaden inte var åtkomlig för räddningsinsatser på det sätt som krävs och att gällande brandskyddsregler därför inte uppfylldes.
6. Länsstyrelsen upphävde nämndens beslut. Styrelsen ansåg att de brister i brandskyddet, som nämnden funnit, inte kunde hänföras till någon avvikelse från bygglovet, startbeskedet eller kontrollplanen och att det därför inte fanns förutsättningar att vägra slutbesked. Mark- och miljödomstolen gjorde samma bedömning.

7. Mark- och miljööverdomstolen har emellertid gjort en annan bedömning och fastställt nämndens beslut att vägra slutbesked. Domstolen har ansett att det förhållandet att nämnden vid startbeskedet tar ställning till om de tekniska egenskapskraven för byggnaden kan antas komma att uppfyllas, inte innebär att frågan om åtgärden uppfyller dessa krav blir slutligt avgjord. Byggnadsnämndens bedömning av egenskapskraven inför startbesked omfattas därför som regel inte av rättskraft. Även om det kan finnas situationer när rättskraft kan aktualiseras blir det inte aktuellt när det gäller tvingande säkerhetskäl, såsom risken för allvarliga störningar i form av brand, eftersom gynnande förvaltningsbeslut kan ändras när sådana skäl kräver det. Domstolen har ansett att det funnits skäl att vägra slutbesked dels eftersom de krav som följer av brandskyddsbeskrivningen och därmed startbeskedet inte har uppfyllts, dels eftersom bristerna i brandskyddet varit sådana att det funnits förutsättningar för att förbjuda användning av byggnadsverket.

Frågan i målet

8. Frågan är om det, trots det startbesked som meddelats, har funnits förutsättningar att vägra slutbesked.

Byggnaders tekniska egenskaper

9. Enligt plan- och bygglagen ska byggnader ha vissa tekniska egenskaper, däribland sådana som är väsentliga i fråga om säkerhet i händelse av brand (se 8 kap. 4 § första stycket 2 plan- och bygglagen). Vad som närmare krävs för att en byggnad ska uppfylla de tekniska

egenskapskraven när det gäller brandsäkerhet framgår av plan- och byggförordningen (2011:338) och föreskrifter som meddelas av Boverket.¹

Bygglov

10. För att uppföra en ny byggnad krävs som huvudregel bygglov. I 9 kap. 30 § plan- och bygglagen anges grundförutsättningarna för att bygglov ska ges inom område med detaljplan. En förutsättning är att åtgärden inte strider mot detaljplanen. Av paragrafen framgår vidare att åtgärden måste uppfylla de krav som finns i särskilt angivna bestämmelser i 2 och 8 kap. plan- och bygglagen. Bland annat får en byggnad inte lokaliseras, placeras eller utformas på sådant sätt att den avsedda användningen eller byggnaden innebär fara för människors hälsa och säkerhet (jfr 2 kap. 9 §). Det krävs också att en tomt, när den tas i anspråk genom att bebyggas, ska ordnas så att kravet på framkomlighet för uttryckningsfordon tillgodoses (jfr 8 kap. 9 §).

11. Bygglovsprövningen innefattar emellertid inte en bedömning av om byggnaden uppfyller de tekniska egenskapskraven (se 9 kap. 30 §, som inte hänvisar till 8 kap. 4 §). I stället prövas frågan om egenskapskraven är uppfyllda inom ramen för bedömningen av om start- och slutbesked ska ges. Brandskyddsfrågor prövas alltså även i senare skeden av byggprocessen.

12. Beslut om bygglov är ett sådant gynnande myndighetsbeslut som bara får ändras till den enskildes nackdel om det framgår av beslutet eller de föreskrifter som det har grundats på att beslutet under vissa förutsättningar får återkallas, om tvingande säkerhetsskäl kräver att beslutet ändras

---

¹ Se 8 kap. 4 § andra stycket och 16 kap. 2 § 3 plan- och bygglagen, 3 kap. 8 § 4 och 10 kap. 3 § 2 plan- och byggförordningen samt Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd.

omedelbart eller om en felaktighet beror på att parten har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter (se t.ex. prop. 2016/17:180 s. 231 och 37 § andra stycket förvaltningslagen, 2017:900).

13. Ett beviljat bygglov ska också i många fall läggas till grund för senare myndighetsbeslut. Till exempel ska byggnadsnämnden, när den prövar om startbesked ska beviljas, normalt inte på nytt ta ställning till de frågor som bedömts när bygglovet beviljades. Utgångspunkten är också att en tillsynsmyndighet i regel inte kan ingripa med tillsynsåtgärder för att byggnaden i ett visst avseende strider mot plan- och bygglagen, om den frågan bedömts av byggnadsnämnden vid bygglovet och byggnaden överensstämmer med bygglovet (jfr t.ex. prop. 2019/20:31 s. 9).

Startbesked

14. En åtgärd som kräver bygglov får inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett startbesked (se 10 kap. 3 § plan- och bygglagen). Nämnden ska – såvitt här är av intresse – ge startbesked om åtgärden kan antas komma att uppfylla de krav som gäller enligt plan- och bygglagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (se 10 kap. 23 §).

15. I regel håller byggnadsnämnden ett tekniskt samråd innan startbesked meddelas (se 10 kap. 14 §). Inför samrådet ska byggherren redovisa ett förslag till kontrollplan samt de tekniska handlingar som krävs för att nämnden ska kunna pröva frågan om startbesked (se 10 kap. 18 §). Det ska finnas en kontrollansvarig som bl.a. biträder byggherren med att upprätta förslaget till kontrollplan, närvarar vid tekniskt samråd samt avger utlåtande till byggherren och nämnden som underlag för slutbesked (se 10 kap. 11 §).

16. I startbeskedet fastställer byggnadsnämnden kontrollplanen och det som kommit fram i det tekniska samrådet eller annars i handläggningen av ärendet. Nämnden ska också – om det behövs – bestämma villkor för att åtgärderna ska få påbörjas. (Se 10 kap. 24 § 1 och 2.)
17. Kravet på startbesked infördes med 2010 års plan- och bygglag i syfte att ge byggnadsnämnden möjlighet att ingripa i ett tidigt skede, innan några åtgärder har genomförts. I förarbetena framhölls att nämnden i normalfallet inte har anledning att misstro den byggherre som genom sin redovisning visar att ett byggprojekt kommer att uppfylla de tekniska kraven. Det bedömdes att nämnden, utan att ta på sig något granskningsansvar, skulle kunna göra en tillräckligt ingående bedömning av om byggprojektet kan antas komma att uppfylla relevanta krav. (Jfr prop. 2009/10:170 s. 316 f.)
18. Mark- och miljööverdomstolen har uttalat att startbesked för bygglovsbefriade komplementbyggnader medför att en tillsynsmyndighet i ett tillsynsärende i regel endast kan ingripa med tillsynsåtgärder om byggnaden inte överensstämmer med det som framgår av anmälan om åtgärden (se bl.a. MÖD 2017:50 och MÖD 2018:22).
19. Startbesked för en bygglovsbefriad åtgärd har genom denna praxis i princip samma verkan som ett bygglov (jfr p. 12 och 13). Detta ska ses mot bakgrund av att byggnadsnämnden, när den prövar om startbesked ska meddelas för en bygglovsbefriad åtgärd, ska ta ställning till hur åtgärden förhåller sig till de krav som gäller enligt plan- och bygglagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (se 10 kap. 23 § första stycket 1). Prövningen av om startbesked ska ges för bygglovsbefriade åtgärder kommer alltså att omfatta sådant som i andra fall hade prövats redan när bygglov beviljades, såsom krav på byggnadens placering och utformning (jfr 9 kap. 30 § första stycket 4 och 31 § 3).

Slutbesked

20. Byggnadsnämnden ska med ett slutbesked godkänna att åtgärder som avses med startbeskedet anses slutförda och, i fråga om byggåtgärder, att byggnadsverket får tas i bruk.
21. Innan nämnden tar ställning till om slutbesked ska meddelas hålls normalt ett slutsamråd (se 10 kap. 30 § plan- och bygglagen). Vid samrådet ska bl.a. gås igenom hur kontrollplanen, andra villkor i startbeskedet och kompletterande villkor har följts (se 10 kap. 32 §).
22. För att nämnden ska meddela slutbesked krävs – såvitt nu är aktuellt – att byggherren har visat att alla krav som gäller enligt bygglovet, kontrollplanen, startbeskedet eller beslut om kompletterande villkor är uppfyllda. Detta förutsätts ske genom det utlåtande som den kontrollansvarige ska skicka till nämnden. Slutbesked får meddelas om de brister som finns är försumbara. (Se 10 kap. 34 § 1 och 35 § första stycket.)
23. Vidare kan byggnadsnämnden enligt 10 kap. 34 § vägra slutbesked om nämnden har funnit skäl att ingripa enligt 11 kap. Byggnadsnämnden får bl.a. förbjuda den som äger eller har nyttjanderätt till en byggnad att använda hela eller delar av denna, om den har brister som kan äventyra säkerheten för någon som uppehåller sig i eller i närheten av byggnaden (se 11 kap. 33 §). Det är byggnadsnämnden som ska visa att det finns förutsättningar att ingripa. Vidare gäller att ingripandet ska vara ändamålsenligt och proportionerligt i förhållande till det avsedda resultatet (jfr 2 kap. 1 § plan- och bygglagen samt 5 § förvaltningslagen).
24. I förarbetena anges att syftet med bestämmelsen om slutbesked är att nämnden ska göra en bedömning av om de utförda åtgärderna är tillräckliga för att de ska kunna anses vara slutförda enligt gällande krav. Det betonas

att ansvaret för att uppfylla lagens krav ligger kvar hos byggherren. (Se prop. 2009/10:170 s. 326 och 487.)

Startbeskedet innebär inte ett slutligt ställningstagande till de tekniska egenskapskraven

25. Som redan nämnts innefattar bygglovsprövningen inte en bedömning av om byggnaden uppfyller de tekniska egenskapskraven. Den frågan prövas i den process som föreskrivs i 10 kap. plan- och bygglagen. (Se p. 11.)

26. Enligt 10 kap. 23 § är en förutsättning för att byggnadsnämnden ska meddela startbesked att åtgärden, t.ex. en nybyggnation, kan antas komma att uppfylla de krav som gäller enligt lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Byggnadsnämnden ska alltså göra en förhandsbedömning av om t.ex. de tekniska egenskapskraven kommer att vara uppfyllda när åtgärden väl är slutförd. Genom ett slutbesked godkänner byggnadsnämnden att åtgärden ska anses slutförd och, i fråga om byggåtgärder, att byggnadsverket får tas i bruk. Bedömningen av om slutbesked ska meddelas ska göras utifrån den utredning som då finns och de bedömningsgrunder som anges i 10 kap. 34 §.

27. Att byggnadsnämnden genom startbeskedet har bedömt att de tekniska egenskapskraven kan antas komma att uppfyllas när åtgärden är slutförd utgör således inget hinder mot att nämnden vägrar slutbesked enligt 10 kap. 34 §. Det sagda gäller även om det inte finns någon tydlig avvikelser från underlaget i startbeskedet.

Bedömningen i detta fall

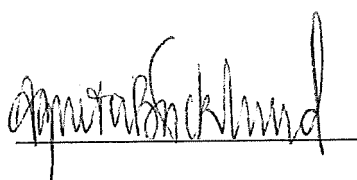

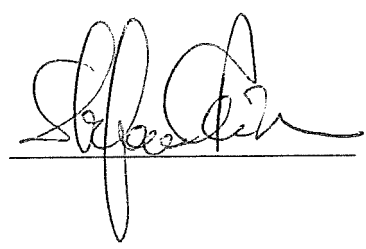
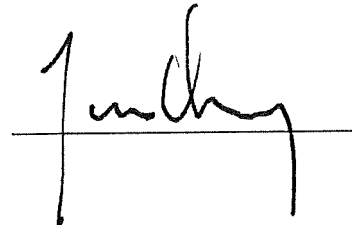
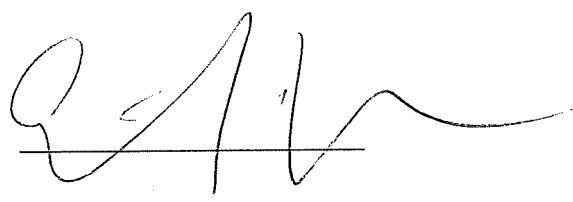
28. Frågan om flerbostadshuset är anordnat så att kravet på att personer som befinner sig i huset i händelse av brand ska kunna räddas hör till de tekniska egenskapskraven. Startbeskedet innebär inte att nämnden har tagit

slutlig ställning till frågan om de tekniska egenskapskraven är uppfyllda.
Startbeskedet har därmed inte utgjort något hinder mot att vägra slutbesked.

29. I fråga om det funnits skäl att vägra slutbesked enligt 10 kap. 34 §
gör Högsta domstolen ingen annan bedömning än Mark- och
miljööverdomstolen.

30. Mark- och miljööverdomstolens domslut ska därför fastställas.

_____

I avgörandet har deltagit justitieråden Agneta Bäcklund, Stefan Johansson,
Stefan Reimer, Jonas Malmberg (referent) och Christine Lager
Föredragande har varit justitiesekreteraren Petter Selberg

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060306

DOM
2023-03-08
Stockholm

Mål nr
P 12528-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-10-08 i mål nr P 1771-21, se bilaga A

PARTER

Klagande

Miljö- och bygglovsnämnden i Järfälla kommun
177 80 Järfälla

Motpart

Ikano Bostadsutveckling AB, 556593-8924
c/o Ikano Bostad
Box 31066
200 49 Malmö

Ombud: Jur.kand. Theresia du Pau
Aktiebolaget Vesterlins & Co
Vasagatan 50
111 20 Stockholm

SAKEN

Slutbesked för nybyggnad av flerbostadshus på fastigheterna Barkarby 2:47, 2:48 och 2:49 i Järfälla kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Miljö- och bygglovsnämndens i Järfälla kommun beslut den 22 september 2020 (Mbn BYGG 2015-957, § 112) att vägra slutbesked.

Dok.Id 1827688

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

BAKGRUND

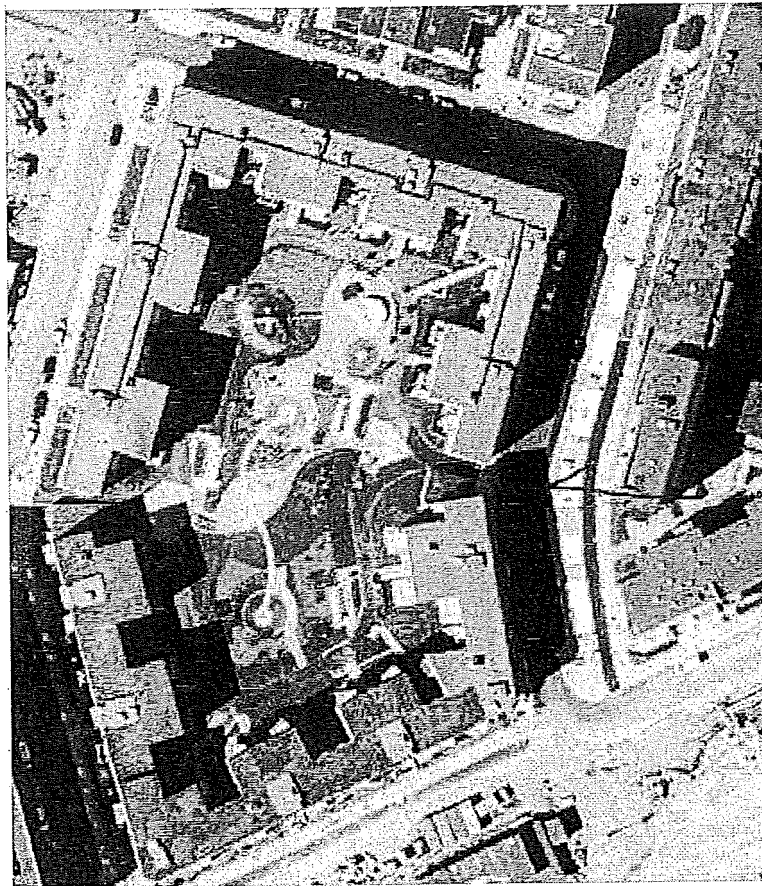
Nämnden beviljade Ikano Bostadsutveckling AB (bolaget) bygglov år 2016 för nybyggnation av ett antal flerbostadshus på de aktuella fastigheterna. Samma år gav nämnden startbesked och godkände därmed att bolaget fick påbörja byggnationerna. I underlaget för beslutet om startbesked ingick bl.a. en brandskyddsbeskrivning i vilken bolaget redovisade de krav som räddningsvägen skulle uppfylla för att husen skulle vara åtkomliga för räddningsfordon.

Därefter har nämnden under perioden 2018–2020 gett interimistiska slutbesked för delar av husen. Besluten innebär att byggnadsdelarna som omfattas tillfälligt får tas i bruk.

I samband med färdigställandet av byggnaderna genomförde räddningstjänsten provkörningar på platsen med stegbil. Vid provkörningarna framkom att det var svårt att köra in till uppställningsplatserna på fastigheterna från den angränsande gatan, via den räddningsväg som byggherren anordnat. Enligt brandskyddsutlåtandet som bolaget gav in inför beslutet om slutbesked var det möjligt att ta sig in på fastigheten med stegbilen men det kunde i värsta fall krävas ett eller två omtag.

Nämnden har vägrat slutbesked med hänvisning till de brister som framkommit beträffande framkomlighet för räddningstjänstens fordon. Enligt nämnden följde inte utförandet av byggnaderna projekteringsunderlaget avseende brandskydd. Nämnden bedömde att byggnaderna inte kunde anses åtkomliga för räddningsinsatser och att gällande brandskyddsföreskrifter därför inte uppfylldes.

Efter att bolaget överklagat nämndens beslut har länsstyrelsen upphävt beslutet att vägra slutbesked, bl.a. på grund av att de av nämnden anförda bristerna svårligen kan åtgärdas av bolaget utan att avsteg görs från det beviljade bygglovet. Mark- och miljödomstolen har därefter avslagit nämndens överklagande.

Flygbild över det aktuella kvarteret från kommunens tjänsteutlåtande. Pilen markerar infarten till räddningsvägen

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och bygglovsnämnden i Järfälla kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom och fastställa nämndens beslut att vägra slutbesked.

Bolaget har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har, utöver vad som anförts tidigare, tillagt i huvudsak följande.

Det är inte skäligt att nämnden ska ge slutbesked när det framgår i ärendet att den utförda utrymningslösningen inte kan garantera fungerande utrymning. Byggherren måste säkerställa att det går att komma in till uppställningsplatserna för räddningstjänstens stegbil inom den tidsram som behövs för att kunna tillämpa vald brandskyddslösning. Om byggherrens lösning är beroende av ytor som är belägna på andra fastigheter behöver byggherren säkerställa att det kommer gå att nyttja dessa ytor för att deras lösning ska fungera. Annars måste byggherren välja en annan lösning. Den tillfälliga lösning som byggherren använder sig av i dagsläget garanterar inte att kravet på tillräckligt kort insatstid klaras över tid. Vidare har brandkåren framfört att det finns vissa problem att nå uppställningsplatserna på innergården, trots den tillfälliga lösningen med parkeringsförbud på gatan. Byggnadsverket uppfyller alltså inte det tekniska egenskapskravet om säkerhet i händelse av brand.

Det finns en avvikelse från de krav som gäller för åtgärden enligt startbeskedet. Slutbesked ska nekas eftersom avvikelsen inte kan anses försumbar enligt 10 kap. 35 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Byggherren har inte avhjälpt avvikelsen permanent. Vid tidpunkten för tekniskt samråd var det inte något som tydde på att byggherrens projekterade lösning för utrymning inte skulle kunna uppfylla tillämpliga föreskrifter. Eftersom byggherren har beskrivit vilka ytor som behövs för att manövrera räddningstjänstens stegbil i projekteringshandlingarna har nämnden utgått från att dessa ytor faktiskt varit tillgängliga. Det fanns alltså inte skäl att anta att byggprojektet inte skulle uppfylla de tekniska egenskapskraven avseende säkerhet i händelse av brand när startbesked gavs för åtgärderna.

Bolaget har vidhållit vad det tidigare anført och tillagt i huvudsak följande.

Det som nämnden anført kan inte hänföras till någon avvikelse i det meddelade bygglovet, kontrollplanen eller startbeskedet. Vidare saknas det skäl för nämnden att

ingripa enligt 11 kap. PBL. Förutsättningarna för att ge slutbesked är därmed uppfyllda.

Det bör påpekas att inflyttning i kvarteret skedde efter att interimistiska slutbesked meddelats för respektive trappuppgång och att nämnden inte har vidtagit några åtgärder enligt 11 kap. PBL.

Bolaget har i Mark- och miljööverdomstolen åberopat ett rättsutlåtande av advokat Erica Nobel och jur. kand. Jesper Blomberg. Av rättsutlåtandet framgår följande. Beslut om bygglov är gynnande beslut som får negativ rättskraft. Ett bygglovsbesluts rättskraft får betydelse genom att det sätter ramarna för efterkommande prövning av förutsättningar för att meddela start- respektive slutbesked. Beslutet om startbesked är ett gynnande beslut som får negativ rättskraft. Ett startbeskeds rättskraft får betydelse för den efterkommande prövningen av förutsättningarna för slutbesked. Startbeskedets rättskraft omfattar prövningen av de tekniska egenskapskraven. De uppgifter som nämnden haft tillgång till i aktuellt startbeskedsärende har varit sådana att nämnden kunnat bedöma om tillämpliga egenskapskrav kunde komma att uppfyllas. I vart fall har tillgängliga uppgifter aktualiserat nämndens utredningsansvar enligt 23 § förvaltningslagen (2017:900) och skyldigheten att vid behov inhämta behövliga kompletteringar. Bolaget har visat att alla krav som gäller för åtgärderna enligt besluten om bygglov och startbesked är uppfyllda. Det saknas skäl för nämnden att ingripa enligt 11 kap. PBL. Förutsättningarna för slutbesked är därmed uppfyllda. Inom den allmänna förvaltningsrätten gäller som utgångspunkt att ett beslut som en myndighet har meddelat som första instans och som till sin karaktär är gynnande för den enskilde inte får ändras av myndigheten till den enskildes nackdel. Från denna utgångspunkt finns vissa undantag, nämligen om det finns förbehåll om ändring, om tvingande säkerhetsskäl kräver att ändring sker eller beslutet har utverkats genom att den enskilde har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter.

REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Boverket har anfört i huvudsak följande.

Det tekniska egenskapskravet om säkerhet i händelse av brand har inte uppfyllts i alla avseenden när det gäller utrymningssäkerhet. Byggnadsnämndens beslut om startbesked i den del det avser bedömning av om kravet om säkerhet i händelse av brand kan antas komma att uppfyllas har inte negativ rättskraft. Eftersom det därmed finns både anledning och möjlighet att ingripa med tillsyn har byggnadsnämnden haft utrymme att inte ge slutbesked. Att det har utfärdats interimistiska slutbesked och ännu inte har skett något tillsynsningripande förändrar inte bedömningen.

Kravet vid utrymning via fönster är ett tekniskt egenskapskrav som byggnadsnämnden inte ska pröva i bygglov utan först inför startbesked. Det innebär att även kravet att det ska finnas en räddningsväg med god framkomlighet ska bedömas inför startbesked. Om det senare kravet inte uppfylls är det tekniska egenskapskravet om säkerhet i händelse av brand inte uppfyllt. Att räddningstjänsten har tillgång till byggnaderna från gatan prövas däremot i bygglov.

Den lösning med utrymning genom fönster mot innergården som bolaget valt ger inte räddningstjänsten sådan åtkomlighet genom gatunätet eller motsvarande till delar av byggnaderna med uppställningsplatser som ska finnas enligt avsnitt 5:323 i Boverkets Byggregler (BFS 2011:6), BBR. Det innebär att det enligt avsnitt 5:721 BBR måste anordnas en särskild räddningsväg som ger god framkomlighet.

Den goda lokalkännedom som behövs för att köra in från rätt håll och sedan göra ett eller flera omtag för att komma rakt in i den smala passagen mellan byggnaden och miljöhuset kan enligt Boverket inte anses uppfylla kravet på god framkomlighet i avsnitt 5:721 BBR. För att det ska bli möjligt krävs permanenta åtgärder för att förbättra infartsmöjligheten till fastigheten. Om bolagets brandskyddslösning är beroende av ytor som är belägna på andra fastigheter behöver bolaget säkerställa att det kommer att gå att nyttja dessa ytor för att deras brandskyddslösning ska fungera. I annat fall måste bolaget välja en annan lösning.

För att bolagets nuvarande brandskyddslösning ska fungera på ett tillfredställande sätt behöver hela gatans bredd finnas tillgänglig vid infarten till innergården. Då inte hela gatans bredd finns till förfogande har byggherren brustit i sin projektering och valt en brandskyddslösning som inte fungerar i praktiken. Boverket delar därför byggnadsnämndens bedömning att bolaget inte har uppfyllt de tekniska egenskapskraven vid fönsterutrymning på grund av otillräcklig framkomlighet för större utryckningsfordon.

Enligt Boverkets uppfattning talar starka skäl för att Mark- och miljööverdomstolens tidigare avgöranden om startbesked och rättskraft inte ska tolkas så att de innebär att byggnadsnämndens bedömning av tekniska egenskapskrav inför startbesked får negativ rättskraft. Byggnadsnämndens centrala ställningstagande i startbeskedet är att godkänna att åtgärderna får påbörjas. Att startbeskedet delvis grundar sig på ett antagande av byggnadsnämnden att projektet kan komma att uppfylla de tekniska egenskapskrav som gäller, innebär inte något godkännande av att byggherren faktiskt uppfyller dem. Enligt Boverket innebär det att byggnadsnämndens bedömning av tekniska egenskapskrav inför startbesked inte omfattas av negativ rättskraft.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter för prövningen

Om en åtgärd kräver bygglov får den inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett startbesked (10 kap. 3 § PBL). Byggnadsnämnden ska ge startbesked om åtgärden kan antas komma att uppfylla de krav som gäller enligt PBL eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, samt övriga förutsättningar som anges i 10 kap. 23 § PBL är uppfyllda.

För att ett byggnadsverk ska få tas i bruk krävs ett slutbesked. Förutsättningarna för att ett slutbesked ska ges är, såvitt här är av intresse, att byggherren har visat att alla krav som gäller för åtgärderna enligt lovet, kontrollplanen, startbeskedet eller beslut om kompletterande villkor är uppfyllda samt att nämnden inte har funnit skäl att ingripa

enligt 11 kap. PBL (10 kap. 34 § PBL). Trots att dessa krav inte är uppfyllda får slutbesked ges om bristerna är försumbara (10 kap. 35 § PBL).

Frågan i målet är om det funnits förutsättningar för nämnden att vägra slutbesked i detta fall. Vid den bedömningen aktualiseras frågan om beslutet att meddela startbesked för byggåtgärderna innebär att nämnden vid en senare prövning är förhindrad att vägra slutbesked på grund av startbeskedets negativa rättskraft.

Frågan om rättskraft

Mark- och miljööverdomstolen behandlar först frågan om beslutet att ge startbesked i detta fall utgör hinder mot att vägra slutbesked för åtgärderna med hänsyn till frågan om rättskraft. Bolaget har gjort gällande att nämnden varit förhindrad att vägra slutbesked eftersom det skulle innebära att nya villkor ställs på utförandet av byggnationen, som går utöver startbeskedet. Enligt bolaget har brandskyddsfrågorna blivit rättskraftigt avgjorda genom beslutet om startbesked. Att vägra slutbesked skulle därför innebära en otillåten ändring av ett gynnande förvaltningsbeslut.

Som framgått ovan innebär ett beslut om startbesked att en byggåtgärd får påbörjas och att nämnden bedömt att åtgärderna kan antas uppfylla bl.a. de tekniska egenskapskraven. Det huvudsakliga motivet till att reglerna om startbesked infördes var att ge byggnadsnämnden möjlighet att i ett tidigt skede ingripa mot olovliga byggnadsåtgärder. Av förarbetena framgår att prövningen inom ramen för startbeskedet inte innebär någon granskningsplikt för byggnadsnämnden. (Se prop. 2009/10:170 s. 316.)

Enligt bestämmelsen i 10 kap. 23 § PBL är det tillräckligt att åtgärden *kan antas* komma att uppfylla föreskrivna krav för att nämnden ska ge startbesked. Nämnden har i normalfallet inte anledning att misstro den byggherre som genom sin redovisning visar att ett byggprojekt kommer att uppfylla de tekniska kraven. Det uttalas i förarbetena att nämnden, utan att den tar på sig något granskningsansvar, ändå kan göra en tillräckligt ingående bedömning av om ett byggprojekt kan antas komma att uppfylla relevanta krav (se prop. 2009/10:170 s. 317). Ett beslut om startbesked för en

byggåtgärd utgör därmed inte ett slutligt ställningstagande av nämnden ifråga om åtgärden uppfyller kraven enligt byggreglerna.

Mark- och miljööverdomstolen har i några avgöranden bedömt att startbesked är att betrakta som gynnande förvaltningsbeslut som vinner negativ rättskraft (se MÖD 2017:50 och MÖD 2018:22 samt Mark- och miljööverdomstolens avgöranden den 23 februari 2016 i mål nr P 1948-15, den 22 december 2016 i mål nr P 1022-16 och den 2 juni 2017 i mål nr P 5575-16). Dessa avgöranden innebär att en nämnd, i ett tillsynsärende gällande en bygglovsbefriad åtgärd som fått startbesked, i regel endast kan ingripa med tillsynsåtgärder om åtgärden inte överensstämmer med det som framgår av anmälan.

Avgörandena rör alltså den negativa rättskraften av beslut att ge startbesked för bygglovsbefriade åtgärder där prövningen varit inriktad på sådana krav som normalt sett skulle ha prövats i ett bygglov, dvs. krav på byggnadens placering och utformning. Däremot inte byggnadstekniska krav. Prövningen i flera mål var föranledd av frågeställningen om grannar i fråga om bygglovsbefriade åtgärder skulle anses ha klagorätt trots att lagtexten inte gav möjlighet till det. Avgörandena, som alltså inte tar sikte på förhållandet mellan startbesked och slutbesked, ger inte stöd för att beslut om startbesked innebär att frågan om åtgärden uppfyller de tekniska egenskapskraven blir rättskraftigt avgjord vid en senare prövning av en begäran om slutbesked.

Mark- och miljööverdomstolen har också i ett avgörande konstaterat att ett slutbesked inte utgjorde hinder mot att senare förelägga om rättelse avseende de tekniska egenskapskraven eftersom det inte funnits skäl för nämnden att ifrågasätta underlaget om byggnadens förenlighet med egenskapskraven innan den beslutade om slutbesked (MÖD 2020:52).

Som nämnts ovan innebär ett beslut om startbesked inte ett slutligt ställningstagande om åtgärden uppfyller de tekniska egenskapskraven utan det innebär endast ett antagande att reglerna kommer att uppfyllas. De aktuella bestämmelserna i PBL och förarbetsuttalandena som redogjorts för ovan, ger inte heller stöd för slutsatsen att ett startbesked innebär att frågan om åtgärden uppfyller de tekniska egenskapskraven blir

slutligt avgjord. Byggnadsnämndens bedömning av de tekniska egenskapskraven inför startbesked omfattas därför som regel inte av negativ rättskraft. Även om det kan finnas situationer när negativ rättskraft kan aktualiseras blir det dessutom inte aktuellt när det gäller tvingande säkerhetsskäl eftersom sådana frågor är undantagna från principen om gynnande förvaltningsbesluts orubblighet. Sådana tvingande säkerhetsskäl kan avse allmän ordning och säkerhet, trafiksäkerheten eller hänsyn till risken för allvarliga störningar i form av bränder eller explosioner (se Lundmark m.fl., Förvaltningslagen, En kommentar, JUNO Version 1A, kommentaren till 37 § förvaltningslagen). Nu aktuellt mål avser uppfyllande av brandskyddskrav som är att hänföra till tvingande säkerhetsskäl.

Har det funnits skäl att vägra slutbesked enligt 10 kap. 34 § 1 PBL?

En av förutsättningarna för att nämnden med ett slutbesked ska kunna godkänna åtgärder för vilka startbesked har getts är att byggherren har visat att alla krav som gäller för åtgärderna i bl.a. kontrollplanen och startbeskedet är uppfyllda.

I nämndens beslut att vägra slutbesked anges att utförandet inte följer projekteringen avseende brandskyddet vilket innebär att gällande byggregler inte följs. I tjänsteskrivelsen till nämndens beslut anges bl.a. följande. I startbeskedet framgår vilka handlingar som byggherren ska lämna in för att kunna få slutbesked, bl.a. en brandskyddsdokumentation med utlåtande. I brandutlåtandet och brandskydds-dokumentationen framgår att det i värsta fall kan krävas att räddningstjänstens fordon, stegbilen, måste ta ett eller två omtag för att komma in på fastigheten. Detta är en ny uppgift som inte figurerat i brandskyddshandlingarna tidigare. Bygglovsavdelningen håller inte med om att sökanden har följt projekterade handlingar. I projekteringsunderlaget inför tekniskt samråd och startbesked framgår inte att det kommer krävas omtag för att räddningstjänsten ska kunna ta sig in på fastigheten utan man har helt enligt gällande föreskrifter projekterat en svångradie både in till samt inom fastigheten som ska finnas för att räddningstjänstens framkomlighet ska anses som tillgodosedd.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att i brandskyddsbeskrivningen daterad den 16 mars 2016 under punkten 11:3 framgår vilka krav som gäller i fråga om möjligheter till räddningsinsatser. Det finns också en figur som åskådliggör vilka krav som gäller vid projektering av räddningsvägar och den svängradie som är en förutsättning för att kraven ska anses uppfyllda (s. 21 i beskrivningen). Tekniskt samråd hölls den 30 juni 2016 med bl.a. en genomgång av projekteringsunderlaget. Startbesked gavs efter att nämnden tagit del av byggherrens projekteringsunderlag. I startbeskedet framgår att brandskyddsbeskrivningen är en av de handlingar som ligger till grund för startbeskedet och att brandskyddsdocumentation med besiktningens utlåtande ska lämnas in inför slutbesked. Det har därefter uppmärksammats att de krav som följer av de projekterade handlingarna inte följs.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att nämnden kunnat utgå från att bolaget skulle uppfylla de krav som följer av redovisningen ifråga om svängradien och att det inte fanns någon anledning för nämnden att ifrågasätta redovisningen i de projekterade handlingarna. Det har sedan visat sig att kraven inte uppfyllts. Den ritning som Brandkåren Attunda infogat i ett mejl den 6 mars 2020 och som ska åskådliggöra problematiken kring svängradien tycks också överensstämma med redovisningen i brandskyddsbeskrivningen. Nämnden har därmed haft rätt att vägra slutbesked eftersom de krav som följer av brandskyddsbeskrivningen och därmed startbeskedet inte har uppfyllts. Avvikelsen från startbeskedet är inte försumbar.

Har det funnits skäl att vägra slutbesked enligt 10 kap. 34 § 2 PBL (punkten 3 enligt nu gällande lydelse)?

En annan förutsättning för att nämnden ska ge ett slutbesked är att nämnden inte har funnit skäl att ingripa enligt 11 kap. PBL. Mark- och miljööverdomstolen prövar även om detta krav är uppfyllt. Vid denna bedömning aktualiseras frågan om byggnadsverket kan anses uppfylla det tekniska egenskapskravet i fråga om säkerhet i händelse av brand enligt 8 kap. 4 § PBL.

Av utredningen framgår att bolaget vid utförandet av byggnaderna har valt att använda en lösning med utrymning från fönster. Denna utrymningslösning förutsätter att

uppställningsplatserna på innergården är tillgängliga för räddningstjänstens fordon (stegbil). För att byggnaderna ska uppfylla de tekniska egenskapskraven krävs under de aktuella förhållandena att byggherren anordnar en särskild räddningsväg till uppställningsplatserna med god framkomlighet (se avsnitt 5:323 och 5:721 i BBR). Av protokollet från tekniskt samråd den 30 juni 2016 framgår att brandskyddsbeskrivning (inklusive brandritning) har inlämnats inför beslut om startbesked samt att ansvariga för att kraven i brandskyddsbeskrivningen inarbetas i projekteringshandlingarna är berörda projektörer. Det framgår vidare att utförandet av brandskyddet kontrolleras av brandingenjör och att slutlig brandskyddsdokumentation inklusive brandritningar ska inlämnas vid utfört arbete.

Mark- och miljööverdomstolen delar Boverkets uppfattning att framkomligheten för utryckningsfordon till uppställningsplatserna inte är ett sådant tomtkrav enligt 8 kap. 9 § PBL som prövas i bygglovet. Mark- och miljööverdomstolen bedömer vidare att de svårigheter som finns att köra in till uppställningsplatserna med utryckningsfordon innebär att räddningsvägen som byggherren anordnat inte kan anses uppfylla kravet på god framkomlighet. Byggnadsverket uppfyller därför inte det tekniska egenskapskravet i fråga om säkerhet i händelse av brand avseende utrymningssäkerhet.

Med hänsyn till att detta är en brist som äventyrar säkerheten för dem som vistas i byggnaderna har det funnits förutsättningar för nämnden att ingripa enligt 11 kap. PBL genom att förbjuda användning av byggnadsverket (se 11 kap. 33 § första stycket 1 PBL). Eftersom det funnits skäl för nämnden att ingripa enligt 11 kap. PBL har det enligt 10 kap. 34 § PBL funnits förutsättningar för nämnden att vägra slutbesked även av den anledningen.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer alltså att det har funnits förutsättningar för nämnden att vägra slutbesked i detta fall. Mark- och miljööverdomstolens dom ska därför ändras och nämndens beslut fastställas.

Det får anses vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövas av Högsta domstolen. Mark- och miljööverdomstolen tillåter därför med stöd av 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar att domen överklagas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2023-03-29

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv, Margaretha Gistorp, referent, och Li Brismo samt tekniska rådet Mats Kager.

Föredragande har varit Viktor Alenius.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-10-08
meddelad i
Nacka

Mål nr P 1771-21

PARTER

Klagande

Miljö- och bygglovsnämnden i Järfälla kommun
177 80 Järfälla

Motpart

Ikano Bostadsutveckling AB
c/o Ikano Bostad
Box 31066
200 49 Malmö

Ombud: Theresia du Pau
Aktiebolaget Vesterlins och Co
Vasagatan 50
111 20 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 15 februari 2021 i ärende nr 403-62168-2020, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Slutbesked för flerbostadshus på fastigheterna Barkaby 2:47, 2:48 och 2:49 i Järfälla kommun

---

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Miljö- och bygglovsnämnden i Järfälla kommun (nämnden) beslutade den 22 september 2020 att neka Ikano Bostadsutveckling AB (Ikano) slutbesked för flerbostadshus på fastigheten Barkarby 2:47, Barkarby 2:48 och Barkarby 2:49 på grund av brister i brandskyddet gällande utrymning i händelse av brand. Ikano överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) som i beslut den 15 februari 2020 upphävde nämndens beslut och återförvisade målet till nämnden för fortsatt handläggning.

Nämnden har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Nämnden har yrkat att mark- och miljödomstolen ska undanröja länsstyrelsens beslut och fastställa nämndens beslut att neka slutbesked. Till stöd för sin talan har nämnden anfört i huvudsak följande.

Det är byggherren som har att ansvara för att säkerställa att byggnadsverket kommer att uppfylla erforderliga krav. Ikano är byggherre men uppfyller inte lagens krav gällande brandskydd. Byggherren har valt att projektera den aktuella byggnaden med två utrymningsvägar varav den ena innebär utrymning med hjälp av brandförsvarets höjdfordon. Byggherren måste därför ha gatans och byggnadens utformning i beaktande för att räddningstjänstens fordon ska kunna ta sig in i kvarteret. Det har i efterhand framkommit att byggherrens projektering inte är tillfredställande gällande svängradie för räddningsfordon varför det åligger byggherren att säkerställa att detta kan lösas innan slutbesked meddelas. Det kan exempelvis innebära att byggherren inhämtar nödvändiga tillstånd för att få ta i anspråk de kantstensparkeringsplatser på gatumark som behövs för att svängradien kan godkännas av brandkåren eller att projektera om utformningen av infarten till kvarteret.

Byggnadens utformning och placering har prövats och fastslagits vid bygglovsansökan. Utformningen av byggnaden har projekterats parallellt med brandskydds-

beskrivningen. Nämnden har prövat utformningskraven i bygglovet avseende bland annat framkomlighet inom fastigheten och har inte kunnat anta att någon avvikelse behövs. Byggnadens brandskydd prövas inte i bygglovet. Om byggherren väljer att använda en typ av trapphus som innebär att trappan inte utgör egen brandcell kan det innebära att byggherren blir beroende av utrymning med hjälp av brandförsvaret. Byggherren har att tillse att räddningstjänstens fordon kan svänga in till byggnaden/kvarteret och ansvarar för att erhålla tillstånd och servitut som behövs för att ta i anspråk allmän platsmark som behövs för att klara framkomlighet för räddningsfordon. Nämnden har i protokollet från tekniskt samråd upplyst Ikano om att denne har det yttersta ansvaret för att nödvändiga tillstånd finns från berörda myndigheter.

Det har ifrågasatts varför nämnden har gett interimistiskt slutbesked istället för att neka slutbesked. Det är mer regel än undantag att större byggprojekt får flera etappvisa slutbesked samt interimistiska slutbesked för att klara etappvis inflyttning i bygganden. Ikano redovisade en provisorisk lösning som nämnden kunde godkänna. Den provisoriska lösningen innebar att brandkåren, genom att ta i anspråk ett antal parkeringsplatser längs gatan, kunde svänga in i bostadskvarteret. För det fall en provisorisk lösning inte hade presenterats hade slutbesked inte utfärdats. Eftersom byggherren redovisade en acceptabel lösning som utformades i samsyn med Brandkåren Attunda saknade nämnden fog att neka interimistiskt slutbesked.

I och med det interimistiska slutbeskedet har byggherren en viss tid på sig att avhjälpa bristen för att det slutgiltiga slutbeskedet ska kunna meddelas. Ikano har inte avhjälpt bristen eftersom den provisoriska lösningen alltjämt används. När den lösningen upphör finns inte längre fog att bevilja varken interimistiskt slutbesked eller slutbesked.

Ikano har inte meddelat några avvikelser eller avsteg. Bristen med framkomlighet för räddningsfordon uppdagades av brandkåren Attunda under genomförandetiden, det vill säga efter att startbesked meddelats.

Om nämnden skulle utfärda ett slutbesked nu skulle nämnden med det mena att alla kraven är uppfyllda. Nämnden anser inte att alla krav är uppfyllda och kan därmed inte utfärda slutbesked. Frågan är av principiell vikt. Ett klagorätt av vem som bär ansvaret när en projektering i slutskedet visar sig innebära att brandskyddet anses otillfredsställande efterfrågas. Om kommunen inte kan ingripa i samband med slutbeskedet skulle det kunna få förödande konsekvenser som äventyrar människors liv.

DOMSKÄL

Nämnden har beretts tillfälle att yttra sig i frågan om sin rätt att överklaga länsstyrelsens beslut. Mark- och miljödomstolen har bedömt att nämnden har klagorätt i målet.

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

En förutsättning för att nämnden med ett slutbesked ska kunna godkänna åtgärder för vilka startbesked lämnats är att de krav som gäller för åtgärderna i kontrollplanen och startbeskedet är uppfyllda. Nämnden har motiverat sitt beslut att neka slutbesked med att Ikano inte har följt projekterade brandskyddshandlingar; det har först i efterhand framkommit att det kan komma att krävas att räddningstjänstens fordon behöver ta ett eller två omtag för att komma in på fastigheten. Vidare har nämnden anfört att Ikano inte har anmält att det finns avvikelser eller avsteg att ta hänsyn till i startbeskedet.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Byggnadens utformning och placering har prövats och fastslagits vid ansökan om bygglov. Av utredningen i målet framkommer att inga avvikelser från det beviljade bygglovet har gjorts. Startbeskedet kan inte uppfattas på annat sätt än att nämnden godtagit byggnadens utformning och placering.

Länsstyrelsen har ansett att brister i framkomligheten för räddningstjänstens fordon är hänförliga till bland annat utformning och placering av den aktuella byggnaden,

det s.k. miljöhuset. Nämnden har i sitt överklagande uppgett att nämnden instämmer i den bedömningen, men anser trots detta att det inte har varit möjligt att förutse vilken typ av trapphuslösning som Ikano önskar använda.

I likhet med länsstyrelsen anser mark- och miljödomstolen att det saknas grund för att neka slutbesked i ärendet eftersom de anförda bristerna inte kan hänföras till någon avvikelse i det meddelade lovet, startbeskedet eller kontrollplanen. Mark- och miljödomstolen anser att miljöhusets placering är prövad i bygglovet och att nämnden hade kunnat utgå från att Ikano skulle kunna komma att använda sig av en trapphuslösning som skulle innebära att räddningstjänstens fordon behöver kunna nå innergården. Domstolen delar därför länsstyrelsens bedömning att nämnden inte haft fog för att på de av nämnden anförda skälen neka Ikano slutbesked. Nämndens överklagande ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 29 oktober 2021.

Katarina Winiarski Dol

Jonas T Sandelius

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Katarina Winiarski Dol, ordförande, och tekniska rådet Jonas T Sandelius. Föredragande har varit tingsnotarien Jelena Todorovic.

Datum
2021-02-15

Beteckning
403-62168-2020

Enheten för juridiskt verksamhetsstöd
Boel Persson

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

Klagande

Ikano Bostadsutveckling AB
denis.corluka@ikanobostad.se
henrik.bergstrom@ikanobostad.se

INKOM: 2021-03-09
MÅLNR: P 1771-21
AKTBIL: 3

Ombud

jur.kand. Theresia du Pau
Aktiebolaget Vesterlins och Co
theresia.dupau@vesterlins.se

**Överklagande av ett beslut om att avslå ansökan om
slutbesked för flerbostadshus på fastigheterna Barkaby
2:47, Barkaby 2:48 och Barkaby 2:49 i Järfälla kommun**

Beslut

Länsstyrelsen upphäver det överklagade beslutet och återförvisar ärendet till nämnden för fortsatt handläggning.

Bakgrund

Miljö- och bygglovsnämnden i Järfälla kommun fattade den 22 september 2020, § 112, det beslut som framgår av [bilaga 1](#). De fullständiga skälen för nämndens beslut framgår av tjänsteskrivelse daterad den 10 september 2020, se [bilaga 2](#). Nämndens beslut har överklagats av Ikano Bostadsutveckling AB (Ikano), som har anfört bl.a. följande till stöd för sin talan. Den 26 januari 2016 beviljades de bygglov för åtgärden. Inför det tekniska samrådet remitterades ärendet till Brandkåren Attunda. Remissen innehöll brandskyddsbeskrivning samt brandskyddsskisser avseende plan, sektion och fasad. I sitt yttrande den 21 april 2016 angav brandkåren bl.a., avseende uppställningsplatser för räddningstjänstens höjdfordon, att den rekommenderade att sådana fordon skulle kunna placeras med ytterkant hos fordon minst 2,0 meter från balkong eller fönster som ska kunna nå från fordonet. Brandkåren belyste också vikten av att utförande av och tillgängligheten till körytor och uppställningsplatser för räddningstjänstens höjdfordon stäms av med sakkunnigt brandskydd. Tekniskt samråd hölls den 29 juni 2016. I samrådsprotokollet anges att samtliga remissinstansers yttranden gicks igenom. Ingen av de närvarande för Ikanos räkning noterade att nämnden riktade någon anmärkning mot räddningsvägens utformning. Deras minnesbild bekräftas av att det i protokollet särskilt noteras att alla yttranden, inklusive brandkårens, är besvarade och revideringar gjorda av sökanden. Inga anmärkningar avseende brandskyddsbeskrivning inkl. brandritning noterades heller i protokollet. Både kontrollplanen och brandskyddsbeskrivningen tar upp omfattas av bygglovet, startbeskedet och kontrollplanen ska vara färdigställt för att slutligt slutbesked ska lämnas. Ikano har uppfyllt alla de krav vilka uppställts i

Datum
2021-02-15

Beteckning
403-62168-2020

samtliga beslut som förutsättning för slutliga slutbesked för alla trapphus. I stället för att pröva förutsättningarna för slutliga slutbesked kallade nämnden Ikano till ett möte den 18 november 2019 för uppföljning av brandfrågor i projektet. Av mötesprotokollet framgår att mötet hölls då det framkommit att det finns brister i brandskyddet gällande räddningstjänstens framkomlighet med stegbil/höjdfordon från gata (kommunens mark). Den nuvarande lösningen anges av nämnden som ej hållbar i längden enligt räddningstjänstens yttrande. Nämnden anger som frågeställningar 1) vilket underlag har legat till grund för brandskyddsbeskrivningen, 2) hur har ni projekterat stegbilens kurvradier mot gatans dimensionering/förutsättningar, räddningsvägarnas utformning. Under avsnitt 4.1 anges dessutom att inga avvikelser eller avsteg från BBR har anmälts eller medgivits. I samma avsnitt noteras också att reviderade ritningar daterade den 28 juni 2016 är godkända av nämnden. Startbesked meddelades den 1 september 2016. I startbeskedet anges att de handlingar som ligger grund för beslut bl.a. omfattar bygglovsbeslutet, relationshandlingar och brandskyddsbeskrivning. Startbeskedet innehåller inga villkor för arbetenas utförande. Slutsamråd skedde etappvis under tidsperioden mars 2018 – januari 2019. Inget av protokollen från slutsamråden tar upp några avvikelser från de krav som gäller för åtgärderna avseende säkerhet i händelse av brand. Nämnden har lämnat interimistiska slutbesked för samtliga trappuppgångar i projektet under tidsperioden februari 2018 – januari 2020. Inget av besluten anger som förutsättning för slutligt slutbesked att det sker någon ändring i fråga om utförandet av räddningsvägar för Kvarter 11. Samtliga beslut anger däremot att allt som samt 3) åtgärdsförslag från Ikano. Under rubriken ”Sammanfattning” anges att Ikano behöver redovisa olika åtgärdsförslag till nämnden för att den ska kunna göra en bedömning av om de är godtagbara. Avslutningsvis anges att nämnden inte kommer att utfärda ett slutligt slutbesked för fastigheterna. Ikano och nämnden har därefter haft kontakt via mejl och telefon där nämnden ålagt Ikano att hitta en lösning angående alternativ utformning av räddningsvägen. Ikano har i samarbete med räddningstjänsten hittat en alternativ lösning som presenterats för nämndens tjänstemän. Denna lösning har avfärdats av nämnden. Den 22 september 2020 beslutade nämnden att neka Ikano slutbesked. Byggnadsnämnden ansvarar för att frågorna som ska prövas inför startbeskedet är utredda i den omfattning som dess beskaffenhet kräver innan den fattar beslut i ärendet, 23 § första stycket förvaltningslagen (2017:900), FL. Bestämmelsen innebär att det är myndigheten som har det yttersta ansvaret för att underlaget i ett ärende är sådant att det leder till ett materiellt riktigt beslut. Lagstiftarens motiv för införandet av kravet på startbesked var att byggnadsnämnden ska kunna ingripa i ett tidigt skede, innan åtgärder som inte uppfyller gällande krav har genomförts. I sammanhanget är kravet på att byggnadsnämnden inom ramen för handläggningen av startbeskedsärendet ska pröva om åtgärden kan antas komma att uppfylla de krav som gäller enligt PBL eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen som framgår av särskilt intresse eftersom det innefattar en bedömning av om projektet uppfyller det tekniska egenskapskravet säkerhet i händelse av brand. Det förstnämnda kravet infördes genom 2010 års PBL och av förarbetena framgår bl.a. att om ett projektär så bristfälligt redovisat att byggnadsnämnden inte har möjlighet att bedöma det (i förhållande till de

Datum
2021-02-15

Beteckning
403-62168-2020

materiella kraven som gäller för projektet), behövs en bättre redovisning, innan ett startbesked kan ges. Vidare framgår att ett exempel på en situation när byggnadsnämnden inte ska ge startbesked är att utrymningsvägarna inte uppfyller föreskrivna krav på utrymningstrygghet eller att en viss brandsäkerhetsfråga inte är belyst. Systemet ger nämnden möjlighet att göra en tillräckligt ingående bedömning av om ett byggprojekt kan antas komma att uppfylla relevanta krav. En av de frågor som byggnadsnämnden ska bedöma inför beslut om startbesked är det tekniska egenskapskravet säkerhet i händelse av brand, se 8 kap. 4 § första stycket PBL. Kravet på säkerhet i händelse av brand preciseras genom 3 kap. 8 § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, bl.a. genom krav på ett byggnadsverk ska vara projekterat och utfört på ett sätt som innebär att personer som befinner sig i byggnadsverket vid brand kan lämna det eller räddas på annat sätt. I BBR preciseras och förtydligas kravet ytterligare.

Om byggnadsnämnden finner att ett visst projekt innebär mindre avvikelser från föreskrifterna i BBR får den i enskilda fall medge mindre avvikelser under förutsättning är att det finns särskilda skäl, att byggnadsprojektet ändå kan antas bli tekniskt tillfredsställande och att det inte finns någon avsevärd olägenhet från annan synpunkt, avsnitt 1:21 BBR. Ett sådant beslut noteras vanligen särskilt i startbeskedet. I fråga om de tekniska egenskapskraven, exempelvis brandskydd, kan byggnadsnämnden enligt det allmänna rådet till föreskriften i ett startbesked klargöra om en mindre avvikelse kan godtas. I praktiken torde detta vara ett krav – om en begärd avvikelse nekas är detta ett överklagbart beslut enligt 13 kap. 3 § PBL. Ett beslut om startbesked utgör ett gynnande förvaltningsbeslut som vinner negativ rättskraft. Det innebär att beslutet som starkt gällande huvudregel inte får ändras i negativ riktning i förhållande till den enskilde. Efter att byggnadsnämnden beslutat om startbesked har den ytterst begränsade möjligheter att ändra beslutet eller att besluta om kompletterande villkor för arbeten som omfattas av startbeskedet. Förvaltningslagens regler om ändring av gynnande förvaltningsbeslut ska inte tillämpas om det finns regler med avvikande innehåll i annan lag eller förordning, se 4 § FL. Enligt PBL har byggnadsnämnden befogenhet att:

- stoppa pågående byggnadsarbeten med stöd av 11 kap. 30–32 §§ PBL,
- meddela användningsförbud för hela eller delar av byggnadsverk, samt
- besluta om kompletterande villkor, 10 kap. 29 § PBL.

Dessa regler får anses ersätta bestämmelserna om ändring av gynnande förvaltningsbeslut i 37 § FL. Detta på grund av att PBL:s regler avseende ingripanden i detta avseende har motsvarande syfte som reglerna i FL och dessutom på ett uttömmande sätt reglerar förfarandet på ett detaljerat sätt. För att nämnden ska ha rättslig möjlighet att besluta om kompletterande villkor för bygg- eller rivningsåtgärderna eller för kontrollen med stöd av 10 kap. 29 § PBL krävs att två förutsättningar är uppfyllda. För det första måste sådana villkor behövas för att uppfylla kraven enligt PBL eller anslutande föreskrifter, för det andra får behovet av villkoren inte ha kunnat förutses när startbeskedet gavs. Det måste dessutom vara fråga om pågående bygg- eller rivningsåtgärder, om det kompletterande villkoret inte avser själva kontrollen av åtgärderna. Slutsamrådet ska utgöra byggnadsnämndens slutliga genomgång av att föreskrivna krav kan antas vara uppfyllda inför beslut om slutbesked. Slutsamrådet är tänkt att ha

Datum
2021-02-15

Beteckning
403-62168-2020

karaktär av en revision. En av de viktigaste punkterna för samrådet anges i förarbetena vara att avgöra hur kontrollplanen har uppfyllts och om det finns avvikelser från bygglovet eller från tekniska föreskrifter. Utöver kontrollplanens uppfyllande bör byggnadsnämnden vid slutsamrådet kontrollera att andra villkor i startbeskedet och kompletterande villkor har följts, om eventuella avvikelser har gjorts från de krav som gäller för åtgärderna, den kontrollansvariges utlåtande, den kontrollansvariges och byggnadsnämndens dokumentation över besök på byggarbetsplatsen och annan dokumentation över arbetets utförande, behov av slutbesiktning eller andra åtgärder, och slutligen förutsättningarna för ett slutbesked. Av detta framgår att det vid, under, eller för den delen efter, slutsamrådet inte finns några möjligheter för byggnadsnämnden att ställa ytterligare villkor för byggnadsåtgärdernas utförande än vad som har fastställts i bygglovet, kontrollplanen, startbeskedet eller ev. beslut om kompletterande villkor. Nämnden ska godkänna att byggnadsverket får tas i bruk om byggherren har visat att alla krav som gäller för åtgärderna enligt lovet, kontrollplanen, startbeskedet eller beslut om kompletterande villkor är uppfyllda och nämnden inte har funnit skäl att ingripa i sin tillsynsroll, se 10 kap. 37 § PBL. Listan över de förutsättningar som ska vara uppfyllda för att byggnadsnämnden ska ge slutbesked är uttömmande reglerad i nyss nämnda paragraf. Det innebär att ytterligare villkor inte får ställas. Om så ändå skulle ske saknar detta författningsstöd, se 1 kap. 1 § tredje stycket regeringsformen (1974:152), RF, samt 5 § första stycket FL. Vad gäller kontrollplanen ska byggnadsnämnden göra en bedömning av den kontrollansvariges utlåtande. Denna bedömning bör i fråga om ansvarstagande inte skilja sig från den bedömning som nämnden normalt gör av inkomna kontrollintyg. Utgångspunkten är att den kontrollansvariges bedömningar ska godtas, om inte nämnden finner särskilda skäl att ifrågasätta dem. Av dokumentationen i ärendet avseende nämndens startbesked framgår att nämnden har tagit del av Ikanos inlämnade bygglovshandlingar, kontrollplan, brandskyddsbeskrivning m.m. Av dessa handlingar framgår räddningsvägarnas utformning. Byggnationen har fullt ut följt projekteringen, varför räddningsvägarnas framkomlighet inte är att se som en ny uppgift vid prövningen av slutbeskedet. Räddningsvägarnas framkomlighet var möjliga att matematiskt beräkna och analysera vid prövningen av startbeskedet. Om samrådet och/eller nämndens prövning av startbeskedet innehöll brister i analysen av projekterade räddningsvägar ska dessa brister i analysen/bedömningen inte belasta Ikanos vid prövningen av slutbeskedet. Under alla omständigheter är brandkårens, i ett alltför sent skede, inkomna synpunkter inte något som ska beaktas i handläggningen av aktuella slutbesked eftersom brandskyddsfrågorna i projektet redan är rättskraftigt avgjorda genom beslutet om startbesked. Beslutet om startbesked innehåller uttryckligen en hänvisning till att de av Ikanos ingivna handlingarna ligger till grund för beslutet. Inga kompletterande villkor har beslutats för projektet. Inget av protokollen från slutsamråden tar upp några avvikelser från de krav som gäller för åtgärderna avseende säkerhet i händelse av brand. För flera av trapphusen gjorde nämnden t.o.m. bedömningen att slutsamråd inte var nödvändigt. Inget av nämndens beslut om interimistiska slutbesked för Kvarter 11 anger som förutsättning för slutligt slutbesked att det skulle ske någonändring i fråga om utförandet av räddningsvägar för Kvarter 11. Nämnden

Datum
2021-02-15

Beteckning
403-62168-2020

har därmed inte någon rättslig grund för att kräva en alternativ utformning av räddningsvägarna. Nämndens krav innebär således en otillåten ändring av ett för Ikano gynnande beslut, en ändring som saknar stöd i lag. Av handlingarna framgår indirekt att berörda myndigheter har gjort ett nytt ställningstagande när projektet avseende Kvarter 11, i princip, varit färdigställt. Om detta kan följande konstateras. Nämnden har, enligt FL, haft ansvaret för bl.a. brandskyddsfrågorna i projektet har varit utredda i den omfattning som dess beskaffenhet krävde innan den gav startbesked för de olika trapphusen. Det innebär att det är nämnden som har haft det yttersta ansvaret för att underlaget i ärendena har varit sådant att det leder till ett materiellt riktigt beslut. Den projektering som lämnades in till grund för ansökan om startbesked har fullföljts. Nämndens anmärkning om att Ikano inte har följt projekteringen för projektet är felaktig. Ikano har medverkat i ärendets handläggning efter bästa förmåga genom att ge in de handlingar som nämnden begärt, inklusive begärda revideringar och kompletteringar. Nämndens utredningsansvar förtas inte av att ärendet remitterats till Brandkåren Attunda. Ikano har även, tillsammans med Brandkåren Attunda, tagit fram ett förslag på åtgärd som löser frågan om räddningsväg. Den av Ikano och Brandkåren Attunda föreslagna åtgärden är idag satt i drift. Mot denna bakgrund är det särskilt anmärkningsvärt att nämnden ställt ytterligare krav på Ikano i projektets slutskede. Av dokumentationen i ärendet framgår att Ikano har uppfyllt samtliga förutsättningar för slutligt slutbesked avseende samtliga trapphus i Kvarter 11.

Motivering

Tillämpliga bestämmelser framgår av den tjänsteskrivelse som fogats till nämndens beslut, se [bilaga 2](#).

Frågor om byggnads placering och utformning med hänsyn till framkomlighet för räddningstjänstens fordon ska bl.a. övervägas vid prövningen av en ansökan om bygglov inom detaljplanerat område (se 9 kap. 30 § PBL). Enligt 8 kap. 9 § PBL ska en obebyggd tomt ordnas så att det finns en lämpligt belägen utfart eller annan utgång från tomten samt anordningar som medger nödvändiga transporter och tillgodoser kravet på framkomlighet för utryckningsfordon.

Av 10 kap. 23 § PBL framgår bl.a. att byggnadsnämnden med ett startbesked ska godkänna att en åtgärd som kräver bygglov får påbörjas, om åtgärden kan antas komma att uppfylla de krav som gäller enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Därmed kan det konstateras att nämnden vid prövningen av om startbesked kan meddelas för en åtgärd ska göra en självständig prövning av om kraven på brandsäkerhet i 8 kap. 4 § PBL och de föreskrifter som är kopplade till denna bestämmelse är uppfyllda.

I och med utfärdandet av slutbesked godkänner byggnadsnämnden att en åtgärd som avses i 10 kap. 3 § PBL, dvs. en åtgärd som kräver bygglov, ska anses slutförda. Slutbeskedet innebär även att byggnadsverket får tas i bruk, om

Datum
2021-02-15

Beteckning
403-62168-2020

byggherren har visat att alla krav som gäller för åtgärderna enligt lovet, kontrollplanen, startbeskedet eller beslut om kompletterande villkor är uppfyllda. Detta framgår av 10 kap. 34 § PBL. Bedömningen av om slutbesked kan utfärdas är således kopplad till vad som framgår av bygglov och startbesked.

Länsstyrelsen konstaterar att de brister i framkomlighet för räddningstjänstens fordon som har framförts av brandkåren i nu aktuellt ärende är hänförliga till utformning och placering av den aktuella byggnaden, samt till förhållandena utanför sökandens fastighet, dvs på den gatumark som ägs av kommunen. Byggnadens utformning och placering har prövats och fastslagits vid ansökan om bygglov. Såvitt framkommit i ärendet har inga avvikelser gjorts från det beviljade lovet. Det förslag som har framförts av nämnden under handläggningen av ansökan om slutbesked; att justera miljöhusets placering, skulle däremot innebära avvikelser från det beviljade lovet. Enligt Länsstyrelsens uppfattning finns det inte möjlighet för nämnden att vid prövning av en ansökan om slutbesked ålägga sökanden att utföra en åtgärd som inte ryms inom det beviljade bygglovet, då det är lovet som ska ligga till grund för efterföljande beslut om start- och slutbesked. Övriga alternativa lösningar som har framkommit i utredningen, såsom att förlägga en busshållplats vid fastighetens infartsväg för att förhindra parkering, är hänförliga till åtgärder på gatumarken som kommunen förfogar över.

De brister som nämnden har anfört i fråga om möjligheten för räddningstjänstens höjdfordon att nå byggnadens innergård för räddningsinsatser i händelse av brand kan inte hänföras till någon avvikelse i det meddelade lovet, startbeskedet eller kontrollplanen. Som ovan sagts bedömer Länsstyrelsen att de av nämnden anförda bristerna svårligen kan åtgärdas av klaganden själv utan att avsteg från det beviljade lovet görs.

Länsstyrelsen finner mot bakgrund av detta att nämndens beslut om att avslå ansökan om slutbesked inte har varit lagligen grundat. Beslutet ska därför upphävas och ärendet ska återförvisas till nämnden för fortsatt handläggning.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt enligt [bilaga 3](#).

Beslutet har fattats av jurist Boel Persson.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till: miljo.bygglovsnamnden@jarfalla.se

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

JÄRFÄLLA

Miljö- och bygglovsnämnden

UTDRAG

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdag

2020-09-22

Expedieras till
Fastighetsägare
Kontrollansvarig

Beslutet delges
Sökande

§ 112

Dnr Mbn BYGG 2015-957

**Ansökan om slutbesked för flerbostadshus, BARKARBY 2:48,
BARKARBY 2:49, BARKARBY 2:47**

Miljö- och bygglovsnämndens beslut

1. Slutbesked vägras med stöd av 10 kap. 34 § plan- och bygglagen, PBL.
2. Avgift fastställs till 4 800 kronor (i enlighet med taxa fastställd av kommunfullmäktige). Lagstadgade tidsfrister för handläggningen har hållits. Avgiften har därmed inte reducerats. Faktura skickas separat.

Ärendet i korthet

Byggnation avseende nybyggnad av flerbostadshus har slutförts och byggherren har ansökt om slutbesked. Utförandet följer dock inte projekteringen avseende brandskyddet vilket innebär att gällande byggregler inte uppfylls. Alternativa lösningar som innebär att brandskyddet är tillgodosedd på ett sådant sett att det inte är en fara för människors liv och hälsa har inte redovisats. Bygg- och miljöförvaltningen föreslår att slutbesked ska vägras.

Handlingar

1. Bygglovsavdelningens tjänsteskrivelse	2020-09-10
2. Yttranden/synpunkter	2020-09-09
2. Bygglov, nämndbeslut	2016-01-26
3. Protokoll tekniskt samråd	2016-06-30
4. Startbesked	2016-09-01
5. Protokoll, uppföljning gällande brand	2019-11-18
6. Utlåtande brand	2020-07-17
7. Brandskyddsdocumentation	2020-07-17

Miljö- och bygglovsnämndens behandling

Lämnade förslag

Andreas Fogeby (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden konstaterar att miljö- och bygglovsnämnden beslutar i enlighet med bygg- och miljöförvaltningens förslag till beslut.

TJÄNSTESKRIVELSE

2020-09-10

Miljö- och bygglovsnämnden

Dnr Mbn BYGG 2015-000957

**Ansökan om slutbesked för flerbostadshus, BARKARBY 2:48,
BARKARBY 2:49, BARKARBY 2:47**

Förslag till beslut

Bygg- och miljöförvaltningens förslag till miljö och bygglovsnämnden

1. Slutbesked vägras med stöd av 10 kap. 34 § plan- och bygglagen, PBL.
2. Avgift fastställs till 4 800 kronor (i enlighet med taxa fastställd av kommunfullmäktige). Lagstadgade tidsfrister för handläggningen har hållits. Avgiften har därmed inte reducerats. Faktura skickas separat.

Ärendet i korthet

Byggnation avseende nybyggnad av flerbostadshus har slutförts och byggherren har ansökt om slutbesked. Utförandet följer dock inte projekteringen avseende brandskyddet vilket innebär att gällande byggregler inte uppfylls. Alternativa lösningar som innebär att brandskyddet är tillgodosedd på ett sådant sett att det inte är en fara för människors liv och hälsa har inte redovisats. Bygg- och miljöförvaltningen föreslår att slutbesked ska vägras.

Handlingar

1. Bygglovsavdelningens tjänsteskrivelse	2020-09-10
2. Yttranden/synpunkter	2020-09-09
3. Bygglov, nämndbeslut	2016-01-26
4. Protokoll tekniskt samråd	2016-06-30
5. Startbesked	2016-09-01
6. Protokoll, uppföljning gällande brand	2019-11-18
7. Utlåtande brand	2020-07-17
8. Brandskyddsdocumentation	2020-07-17
9. Ansökan om slutbesked	2020-07-17

Ärendet

Bygglov för nybyggnad av flerbostadshus beviljades 2016-01-26. Byggherren, Ikano Bostad AB, har utformat kvarter 11 för att rymmas inom detaljplanen för Barkarbystaden 1. Bebyggelsen bildar tillsammans ett kvarter fördelade på 14 trapphus och utförs varierat i fyra till fem våningar omfattande 252 lägenheter samt underbyggt garage. Bruttarea ovan och under mark är totalt 25 747 kvm BTA.

Byggnadens fasadliv placeras i fastighetsgräns vid gata som kommunen har äganderätt för.

Tekniskt samråd hölls 2016-06-30 i kommunhuset för att gå igenom byggherrens organisation, projekteringsunderlag (tekniska handlingar) och utförandet av projektet.

Startbesked gavs 2016-09-01 efter att byggnadsnämnden har fått tagit del av byggherrens projektering och kunnat göra ett antagande att byggherren uppfyller de lagar och regler som gäller för åtgärden.

I startbeskedet framgår det vilka handlingar som byggherren ska lämna in för att kunna erhålla ett slutbesked och där framgår det bl.a. att en brandskyddsdokumentation med utlåtande ska inlämnas för att få ett slutbesked.

Problematiken med framkomligheten för räddningstjänsten uppdagades i slutet av projektet efter att flera interimistiska slutbesked hade utfärdats. Räddningstjänsten, Brandkåren Attunda gjorde flera platsbesök i kvarteren vid Barkarbystaden för att följa upp brandskyddet. Vid ett av dessa platsbesök gjordes ett körprov (testkörning med stegbil) för Ikanos kvarter som påvisade problem med framkomligheten. Efter första körprovet har flera körprov gjorts med samma resultat.

Med anledning av problematiken hölls ett möte 2019-11-18 med berörda parter för att diskutera möjliga alternativ för Ikano att lösa framkomligheten.

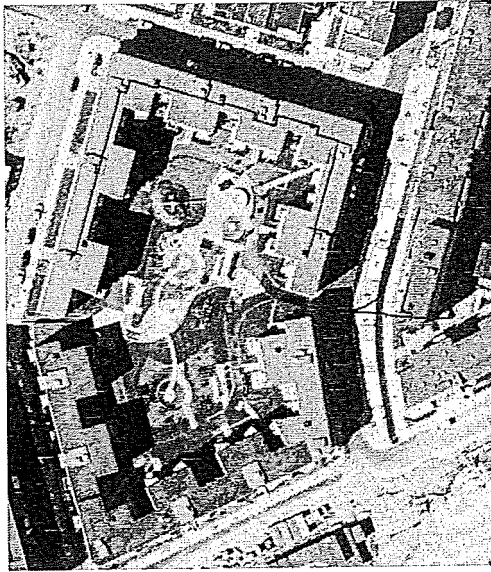
Sammanfattning från det mötet:

Ikano behöver redovisa olika åtgärdsförslag och lämna in dessa till byggnadsnämnden för att vi ska kunna göra en bedömning om åtgärden/erna kan ses som godtagbara. Brandkåren Attunda kan vara behjälpliga som bollplank i frågan om lösningar. Med de förutsättningar som råder nu kommer byggnadsnämnden inte kunna utfärda ett slutligt slutbesked för fastigheten.

I brandskyddsdokumentation inkommen 2020-07-17 framgår det i punkt 11.3.1 att räddningstjänstens framkomlighet inom fastigheten är tillfyllest, dock har det noterats att räddningstjänsten har gjort körprov och att det är uppmärksammat att det föreligger svårigheter att komma in på fastigheten.

I dag finns en provisorisk lösning för att räddningstjänsten ska kunna ta sig in på fastigheten eftersom att kommunens avdelning för Park och Gata har satt upp en skylt med parkeringsförbud på gatan utanför bostadskvarteret (Parkvägen) för att räddningstjänsten ska kunna få en bra svängradie med stegbilen. Park och Gata har inte uppgett något slutdatum för denna lösning men ser gärna att det löser sig inom en snar framtid.

Pilen på bilden nedan visar var det är svårt för räddningstjänsten att köra in till kvarteret från Parkvägen.

Lagstöd och allmänna råd

Enligt 10 kap. 34 § PBL ska byggnadsnämnden med ett slutbesked godkänna att en eller flera åtgärder som avses i 3 § ska anses slutförda och, i fråga om byggåtgärder, att byggnadsverket får tas i bruk, om

1. byggherren har visat att alla krav som gäller för åtgärderna enligt lovet, kontrollplanen, startbeskedet eller beslut om kompletterande villkor är uppfyllda, och
2. nämnden inte har funnit skäl att ingripa enligt 11 kap.

Enligt boverkets byggregler 5:323

Fönster för utrymning ska utformas så att utrymning kan ske på betryggande sätt. (BFS 2011:26).

Allmänt råd

Utrymning från fönster med hjälp av räddningstjänst får tillgodoräknas som en av utrymningsvägarna för byggnader i verksamhetsklasserna 1 eller 3, förutsatt att högst 15 personer utrymmer denna väg från brandcellen. Detta förutsätter att räddningstjänsten har tillräckligt snabb insatstid och förmåga. Uppställningsplats dimensionerad för räddningstjänstens utrustning ska finnas.

Tillräckligt snabb insatstid för räddningstjänsten är normalt högst 10 minuter.

Enligt boverkets byggregler 5:71.

Allmänt råd

Byggnader ska utformas så att räddningsinsatser är möjliga att utföra med tillfredsställande säkerhet. (BFS 2011:26).

Allmänt råd

Räddningsinsatser kan vara både utvändiga och invändiga. Räddningsinsatser kan utföras av räddningstjänst, verksamhetens egen personal eller andra.

JÄRFÄLLA

Möjlighet till räddningsinsats med tillfredställande säkerhet för räddningstjänsten innebär att byggnaden utformas så att räddningstjänsten har möjlighet att ta sig in i en byggnad och att installationer för att underlätta släck- och räddningsinsats finns i tillräcklig omfattning.
(BFS 2011:26).

Enligt boverkets byggregler 5:72

Åtkomlighet för räddningsinsatser

Byggnader ska vara åtkomliga för räddningsinsatser. (BFS 2011:26).

Enligt boverkets byggregler 5:721

Räddningsväg

Om gatunätet eller motsvarande inte ger åtkomlighet ska särskild räddningsväg anordnas som ger god framkomlighet. Räddningsväg ska vara skyltad och ha uppställningsplatser för erforderliga fordon.
(BFS 2011:26).

Allmänt råd

Räddningsväg och uppställningsplats bör utformas vad avser exempelvis fri höjd, marklutning, bredd, svängradie och bärighet så att räddningstjänstens större fordon kan ta sig fram. Bärigheten bör motsvara gatunätets. Regler om bärförmåga för bjälklag finns i avdelning C, kap. 1.1.1, 11 § i boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder), EKS.

Avståndet mellan räddningsfordonens uppställningsplats och byggnadens angreppspunkt bör understiga 50 meter.

Om utrymning förutsätts ske med maskinstege eller hävare, bör avståndet från gatan, räddningsvägen eller uppställningsplats till husväggen vara högst 9 meter. Andra förutsättningar kan framgå av kommunens handlingsprogram. Utanför fönster där bärbar stege är tänkt att användas bör marken vara anpassad för utrymning.
(BFS 2011:26).

Yttranden och kommunikering

Förslag till beslut har kommunicerats med Icano som har inkommit med skriftliga synpunkter och där framförs bl.a. att de anser att projekterande handlingar gällande brandskydd som fastslagits i tekniskt samråd och startbesked har följts. De anser att detta är verifierat i utlåtande brand (daterat 2020-06-01), samt brandskyddsdocumentation (daterad 2020-06-30).

Vidare framför de att en alternativ lösning har presenterats för byggnadsnämnden, men att denna har avfärdats.

Ikanos ståndpunkt är att byggnadsnämnden inte har någon rättslig grund att kräva en

alternativ utformning inom kvarteret eftersom varken protokollen från de tekniska samråden, startbeskedet eller protokollen från slutsamråden överhuvudtaget tar upp denna fråga.

Ikano anser att byggnadsnämndens krav innebär en otillåten ändring av ett för Ikano gynnande förvaltningsbeslut, en ändring som saknar stöd i lag. De anser även att brandkårens i ett alltför sent skede inkomna synpunkter inte är något som ska beaktas i handläggningen av aktuella slutbesked eftersom brandskyddsfrågorna i projektet redan är rättskraftigt avgjorda genom beslutet om startbesked.

Motivering

Bygglövsavdelningen instämmer inte det som Ikano framför i sitt yttrande om att de har följt projekterade handlingar. Det framgår i deras brandutlåtande (daterat 2020-06-01) samt brandskyddsdokumentation (daterad 2020-06-30) att det i värsta fall kan krävas att räddningstjänstens fordon, stegbilen måste ta ett eller två omtag för att komma in på fastigheten. Detta är en ny uppgift som inte figurerat i brandskyddshandlingarna tidigare. Om detta skulle framgått av brandskyddsbeskrivningen inför startbesked hade bygglövsavdelningen inte utfärdat startbeskedet.

I projekteringsunderlaget inför tekniskt samråd och startbesked framgår således inte att det kommer krävas omtag för att räddningstjänsten ska kunna ta sig in på fastigheten utan man har helt enligt gällande föreskrifter projekterat att svängradie både in till samt inom fastigheten som ska finnas för att räddningstjänsten framkomlighet ska ses som tillgodosedd.

Vidare så har byggnadsnämnden inte avfärdat någon alternativ lösning utan tjänstemän från Park och Gata har inte accepterat Ikanos lösning att kommunen ska avsätta ett antal p-platser på Parkvägen för att framkomligheten in på Ikanos fastighet ska vara tillgodosedd.

I protokoll från tekniskt samråd framgår det att inga avvikelser eller avsteg har anmälts eller medgivits. Byggherren har alltså meddelat under tekniskt samråd att det inte finns några avvikelser eller avsteg att ta hänsyn till i startbeskedet. Inlämnade handlingar redovisar heller inte några avsteg som byggnadsinspektören hade kunnat anmärka på. Byggnadsnämnden har därför fattat beslut om startbesked utan några avsteg/avvikelser från byggföreskrifterna.

Byggnadsnämnden har utfärdat flertal interimistiska slutbesked för de olika trapphusen, det framgår av besluten att förutsättningar för slutligt slutbesked är att allt som omfattas av bygglovet, startbeskedet och kontrollplanen ska färdigställas. I de interimistiska besluten har nämnden inte skrivit något om framkomlighet för räddningstjänsten eftersom att det inte varit känt att byggherren inte skulle klara detta.

När ansökan om slutligt slutbesked inkom till byggnadsnämnden kunde man slutligen pröva frågan om alla förutsättningar enligt bygglovet, startbeskedet och kontrollplanen är uppfyllda.

Efter att problematiken med räddningstjänstens framkomlighet uppdagades så var en av förutsättningarna för att ta berörda trapphus i bruk att det fanns en provisorisk lösning för räddningstjänstens framkomlighet. Park och Gata valde då att sätta upp en skylt om parkeringsförbud för berörda p-platser som Brandkåren Attunda godkände. I ett senare skede har detta blivit en temporär hållplats för busstrafik som Brandkåren Attunda ser som godtagbart.

På initiativ från byggnadsnämnden så sammankallade man berörda parter, den 2019-11-18 för att se hur man kan lösa den permanenta framkomligheten för räddningstjänsten.

Byggnadsnämnden har föreslagit till Ikano att utreda om en eventuell flytt av miljörummet på kvarterets innergård kan lösa frågan om framkomlighet. Ikano har valt att inte pröva den möjligheten.

Sammanfattningsvis så ska byggnadsnämnden göra ett antagande om projektet kommer att uppfylla gällande lagar och föreskrifter men att det åligger byggherren att upplysa byggnadsnämnden om det finns avvikelser att ta hänsyn till.

Eftersom det inte går att säkerställa att räddningstjänsten insatstid kommer att understiga de allmänna råden på 10 minuter så avviker man från byggreglerna.

Räddningsvägen som är anordnad kan inte anses ge en god framkomlighet i sin helhet.

När kommunen upphör med den provisoriska lösningen med parkeringsförbud på gatan kommer framkomligheten till och in på fastigheten att påverkas på ett sådant sätt att det kommer att vara en fara för människors liv och hälsa i samband med utrymning från fönster eller balkonger.

Byggnaden anses inte vara åtkomlig för räddningsinsatser.

Byggnadsnämnden i samråd med räddningstjänsten, Brandförsvaret Attunda gör bedömning att framkomligheten enligt boverkets byggregler inte är uppfylld.

Eftersom förutsättningarna att meddela slutbesked inte är uppfyllda kan inte slutbesked meddelas.

För Bygg- och miljöförvaltningen
Bygglovsavdelningen

Amanda Touman Redstorm
Bygglovschef

Ronny Nyholm
Byggnadsinspektör

Beslutet delges
Sökande

Beslutet skickas till
Fastighetsägare
Kontrollansvarig

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se